

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Natura 2000 ontwerp- beheerplan IJsselmeergebied 2016 - 2021

Markermeer & IJmeer

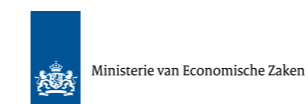
Natura 2000 ontwerp- beheerplan IJsselmeergebied 2016 - 2021

Markermeer & IJmeer

Datum: april 2016
Status: Ontwerp-beheerplan Natura 2000

Voortouwnemer: Rijkswaterstaat

Andere bevoegde gezagen:

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	7
2. Kenmerken van het Markermeer & IJmeer	8
2.1 (Inter)nationaal belangrijke ecologische waarden in het Markermeer & IJmeer	8
2.2 Abiotische kenmerken	9
2.3 Activiteiten en beheer in het Markermeer & IJmeer	11
3. Instandhoudingsdoelstellingen	13
3.1 Uitwerking van doelen in omvang, ruimte en tijd	13
3.1.1 Ruimtelijke eenheden	14
3.1.2 Open water	15
3.1.3 Ondiep water	19
3.1.4 Oeverzone	20
3.1.5 Kale of schaars begroeide gronden	21
3.1.6 Moeras	23
3.1.7 Nat grasland	23
3.2 Opgaven voor het Markermeer & IJmeer	25
4. Instandhoudingsmaatregelen	27
4.1 Maatregelen uit reeds vastgesteld beleid	27
4.2 Aanvullende instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000	28
5. Activiteiten en mitigatie	31
5.1 Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten zonder specifieke voorwaarden	32
5.2 Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten mét specifieke voorwaarden	32
5.3 Vergunningplichtige activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven	34
5.4 Niet vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist	34
5.5 Kaders voor vergunningverlening	36
6. Doelbereik	41
7. Literatuurlijst	45
Bijlagen	46
Bijlage A	47
Colofon	52

Samenvatting

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden binnen de lidstaten van de Europese Unie. De EU heeft tot instelling van dit netwerk besloten, omdat de natuur en biodiversiteit (soortenrijkdom) in Europa al decennia snel achteruitgaan. Het Markermeer & IJmeer is als Natura 2000 gebied onderdeel van dit netwerk en is aangewezen om specifieke natuurwaarden in stand te houden. Op deze manier draagt het Markermeer & IJmeer bij aan het behoud van de Europese biodiversiteit.

De afgelopen jaren is onderzocht wat er voor nodig is om de natuurdoelen voor het gebied te realiseren. Daarbij is gekeken naar:

1. Knelpunten in het ecosysteem die negatieve gevolgen hebben voor de natuurwaarden.
2. Maatregelen uit vastgesteld beleid die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de natuurdoelen.
3. Aanvullende maatregelen die genomen moeten worden om de doelen te kunnen realiseren.
4. Activiteiten die nu in het gebied plaatsvinden en mogelijk invloed hebben op de natuurwaarden.

De uitkomsten hiervan worden uitgebreid in dit beheerplan beschreven. In de komende paragrafen wordt kort, bondig en helder samengevat wat de belangrijkste punten zijn in het beheerplan. Hierbij ligt de nadruk op de knelpunten en hoe de doelen kunnen worden bereikt door het nemen van maatregelen. Uitgangspunt is dat de maatregelen die hier worden genoemd ook daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Bijzondere natuurwaarden gaan grotendeels hand in hand met menselijke activiteiten

De afgelopen eeuw is het IJsselmeergebied sterk veranderd, onder andere als gevolg van de aanleg van de Afsluitdijk, de inpoldering van de Noordoostpolder en de Flevopolders, de aanleg van de Houtribdijk en de ontwikkeling van menselijke activiteiten. De huidige natuurwaarden in het IJsselmeergebied hebben zich in de loop der tijd ontwikkeld in sterke samenhang met de menselijke activiteiten in het gebied.

Voortbouwend op deze sterke relatie tussen menselijke activiteiten en natuur is dit beheerplan gericht op behoud en versterking van de natuurwaarden, waarbij ruimte wordt geboden aan behoud en ontwikkeling van de menselijke activiteiten in het gebied.

Studie naar de voedselbeschikbaarheid in het IJsselmeer en Markermeer & IJmeer

Sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw is een aantal vogelsoorten in het Markermeer & IJmeer (en ook in het IJsselmeer) sterk in aantal afgenomen. Het gaat vooral om bodemdiereters als tafeleend, brilduiker, kuifeend en topper, en viseters als fuut, nonnetje, grote zaagbek, dwergmeeuw, zwarte stern en visdief. Bij de vaststelling van de aanwijzingsbesluiten is de voorwaarde opgenomen dat Rijkswaterstaat onderzoekt wat de oorzaken van deze achteruitgangen zijn, welke niveaus van instandhoudingsdoelstellingen haalbaar zijn en welke maatregelen tegen welke kosten daarvoor moeten worden genomen. Deze studie, de zogenaamde ANT-studie (Autonome Neerwaartse Trend), heeft begin 2014 geresulteerd in een advies over de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen voor de betreffende soorten.

Strand en jachthaven bij Muiden

Garanderen van rust- en broedgebied op kale of schaars begroeide gronden

Voor de visdief (voor broedgelegenheid) en de zwarte stern (voor rustgelegenheid) is het van belang dat de kale gronden die in het gebied aanwezig zijn, kaal gehouden worden. Daarnaast is het broedsucces van de visdief ook gerelateerd aan het visaanbod. Op de locatie Hoeckelingsdam zal de grond kaal gemaakt en gehouden worden, zodat broed- en/of rustlocaties voor deze soorten beschikbaar zijn. Wanneer het voedselaanbod aantoonbaar is verbeterd, zal ook nieuwe broedgelegenheid worden gecreëerd nabij het Naviduct bij Enkhuizen. Voor de visdief leidt dit tot doelbereik, voor de zwarte stern is doelbereik onzeker, omdat de matige spieringstand voor deze soort ook een knelpunt blijft.

Toename rust en ruimte voor vogels

In de nazomer- en wintermaanden is op de kitesurflocaties Warder, Hemmeland en Muiderberg sprake van verstoring, omdat juist dan een aantal watervogels van die locaties gebruik maken. Om de verstoring van de brilduiker, smient, kuifeend, meerkooi en het nonnetje te voorkomen en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen te garanderen zijn voor deze genoemde gebieden een aantal specifieke voorwaarden van kracht ten aanzien van kitesurfen.

In het Markermeer & IJmeer bevindt zich een aantal verstoringgevoelige locaties (Gouwzee, kustzone van Muiden, Pampushaven Noord) waar significante effecten van autonome ontwikkelingen in de watersport niet zijn uit te sluiten. Dit heeft voornamelijk te maken met klimaatverandering (langere recreatieperiodes) en mogelijke technische innovaties waardoor recreanten ook in de wintermaanden van het gebied gebruik kunnen gaan maken. In deze gebieden wordt de 'Rust- en recreatiebenadering' gehanteerd: eerst voorlichting en bewustwording (onder andere via een gedragscode voor recreatie), gevolgd door monitoring en - indien noodzakelijk - toegangsbeperkende maatregelen indien significante verstoring tóch plaatsvindt.

1. Inleiding

Aanleiding en doel van het beheerplan

De Europese Unie beschermt de natuurwaarden van Europa. De belangrijkste pijler van Europese natuurbescherming is de realisatie van Natura 2000: een netwerk van Europese natuurgebieden met belangrijke natuurwaarden. Het Markermeer & IJmeer is als Natura 2000 gebied onderdeel van dit netwerk. Op Europees niveau is het doel behoud van de Europese biodiversiteit. Voor het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer zijn doelen (instandhoudingsdoelstellingen) geformuleerd, die bijdragen aan het behoud van de Europese biodiversiteit. Om behoud van de biodiversiteit over langere periode te waarborgen is voor het gehele IJsselmeergebied een beheerplan opgesteld.

Het beheerplan bestaat uit een overkoepelend Algemeen deel en zes gebiedsdelen: IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever, Veluwerandmeren, Zwarte Meer en Ketelmeer & Vossemeer (zie hoofdstuk 1 van het Algemeen deel voor toelichting over de opbouw van het beheerplan). De toetsingskaders voor vergunningverlening zijn opgenomen in het deel Toetsingskaders.

Leeswijzer

Voor u ligt het beheerplan voor het gebiedsdeel Markermeer & IJmeer. In hoofdstuk twee worden de kenmerken van Markermeer & IJmeer beschreven. In hoofdstuk drie worden de doelen behandeld: welke specifieke natuurwaarden worden beschermd; hoe staat het met deze natuurwaarden en wat is de beoogde situatie? Hoofdstuk vier beschrijft instandhoudingsmaatregelen die bijdragen aan het behalen van de doelen. Hoofdstuk vijf beschrijft de relatie tussen menselijke activiteiten en Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen. Dit hoofdstuk geeft ook aan welke voorwaarden aan activiteiten worden gesteld, om effecten op de doelen te verzachten of te voorkomen. Hoofdstuk zes beschrijft in hoeverre de doelen behaald worden wanneer activiteiten met mogelijk schadelijke effecten worden gemitigeerd en instandhoudingsmaatregelen worden uitgevoerd.

2. Kenmerken van het Markermeer & IJmeer

Het Markermeer & IJmeer is een ecologisch belangrijk gebied. Daarnaast wordt het door de mens voor tal van functies gebruikt. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kenmerken van natuur, abiotiek en menselijke activiteiten beschreven.

2.1 (Inter)nationaal belangrijke ecologische waarden in het Markermeer & IJmeer

Het Markermeer & IJmeer is aangewezen als Natura 2000 gebied omdat het van belang is voor het behoud van de Europese biodiversiteit. Samen met de rest van het IJsselmeergebied is het een belangrijk leefgebied voor broedvogels, voor (doortrekkende en overwinterende) watervogels en voor aan meren gebonden habitattypen en soorten.

Onmisbare schakel in trekvogelnetwerk; foerageer-, rust- en slaapgebied

Het Markermeer & IJmeer is van nationaal en internationaal belang voor met name vogels. Diverse trekvogels zijn afhankelijk van de meren als overwinteringsgebied, als ruigebied of als tussenstop, bijvoorbeeld tijdens de trek van hun broedgebieden in Scandinavië, NW-Rusland en Siberië naar de overwinteringsgebieden in West-Afrika. De vogels gebruiken het gebied dan om op krachten te komen voor het vervolg van hun reis ('opvetten').

Het Markermeer & IJmeer kent een verscheidenheid aan leefgebieden. In het open water kunnen vogels rusten, foerageren en drinken, veilig tegen grondgebonden roofdieren. Langs oevers en in het ondiepe water vinden ze beschutting en voedsel. Permanent droge zandplaten of andere terreinen zonder hoogopgaande gewassen zijn o.a. te vinden voor de Waterlandse kust en bij Enkhuizen. Het gaat om grotere oppervlaktes waar weinig verstoring is en geen roofdieren kunnen komen. Dit maakt het vooral geschikt voor kale grondbroeders zoals de visdief om te broeden en te rusten. Rondom het Natura 2000 gebied bevinden zich grootschalige foerageergebieden voor diverse graslandende watervogels in de vorm van akkers en agrarische graslanden.

2.2 Abiotische kenmerken

Abiotische kenmerken bepalen in belangrijke mate welke natuurwaarden waar aanwezig zijn. Onderstaande paragrafen beschrijven de abiotische kenmerken die van belang zijn voor de natuurwaarden in het Markermeer & IJmeer.

Ligging en geografie

Het Markermeer is het zuidelijk deel van de voormalige Zuiderzee. De voltooiing van de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad heeft gezorgd voor een scheiding met het noordelijk gelegen IJsselmeer. Het Markermeer wordt vrijwel geheel begrensd door dijken (figuur 2.1). Er is alleen een open verbinding met het Gooimeer. Het gedeelte van het Markermeer dat tegen Amsterdam en Almere aan ligt wordt het IJmeer genoemd. Het water tussen Monnickendam en Marken, de Gouwzee, wordt in dit beheerplan gezien als onderdeel van het Markermeer & IJmeer.

Figuur 2.1
Topografie en geografie van het
Natura 2000 gebied Markermeer
& IJmeer

Legenda
Natura 2000-gebieden
— Vogelrichtlijn
— Vogelrichtlijn +
Habitatrichtlijn

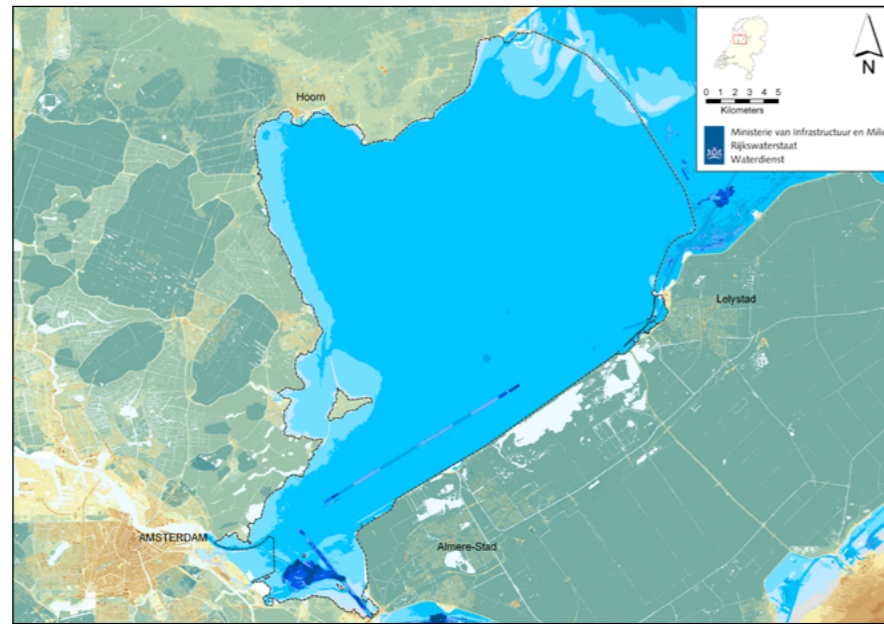

Bodem en geomorfologie

Het Markermeer heeft een oppervlak van 68.640 ha, waarvan circa 1.100 ha als zowel Habitat- als Vogelrichtlijngebied is aangewezen, het overige deel is alleen Vogelrichtlijngebied (figuur 2.1). Het IJmeer is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Het eiland Marken valt buiten de begrenzing van het Natura 2000 gebied. Figuur 2.2 geeft de bodemhoogte van het Markermeer & IJmeer weer. De Noord-Hollandse kant van het Markermeer is ondiep (0,75 tot 2 meter) met een kronkelige kustlijn, terwijl de kustlijn aan de zuidoostkant, door de aanleg van Flevoland, nagenoeg recht en diep is (tot 5 meter). Gemiddeld heeft het Markermeer een diepte van 3,5 meter. De bodem van het Markermeer bestaat voornamelijk uit klei en zavel (mengsel van zand en klei) en een dikke laag slib. Door de aanleg van de Houtribdijk kan het slib uit het Markermeer niet meer bezinken in oude stroomgeulen in het IJsselmeer. Als gevolg hiervan heeft het slib zich geleidelijk verspreid over de bodem. Onder invloed van de wind is er een voortdurende afwisseling tussen opwerveling en sedimentatie van slib waardoor het doorzicht flink kan afnemen.

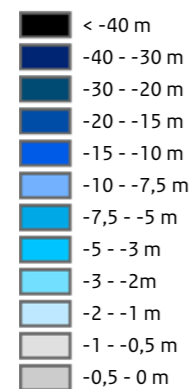

Figuur 2.2
Markermeer & IJmeer,
bodemoogte

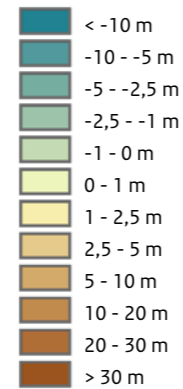

Legenda

Hoogte t.o.v. NAP (water)

Hoogte t.o.v. NAP (land)

N2000-grens

— Vogelrichtlijn- en habitatrictlijngebied

Waterkwantiteit

Het winterstreefpeil van het Markermeer is -0,40 m NAP en in de zomer wordt een waterpeil van -0,20 m NAP nagestreefd. Het Markermeer ontvangt zijn water voornamelijk uit het IJsselmeer, de Zuidelijke Randmeren en neerslag. Noord-Holland watert onder normale omstandigheden af op de Noordzee en de Waddenzee, maar kan onder bijzondere omstandigheden afvoeren in het Markermeer. Daarnaast wordt water uitgeslagen vanuit de provincie Flevoland. Afvoer van water verloopt via de spuisluizen in de Houtribdijk en Noordzeekanaal.

's Zomers kan water vanuit het Markermeer & IJmeer ingelaten worden op het Noordzeekanaal om de zouttong vanuit de Noordzee in het kanaal terug te dringen. Hiermee wordt tevens verzilting van het Markermeer bestreden. Via het Markermeer kan water worden aangevoerd naar Noord-Holland, Flevoland en, zoals in bijzonder droge jaren (bijv. 2003), naar Zuid-Holland om verzilting van het oppervlaktewater tegen te gaan. Aan Flevoland wordt water geleverd om tekorten in landbouwgebieden aan te vullen. Daarnaast wordt er water ingelaten als er in Flevoland onvoldoende (kwalitatief goed) water beschikbaar is voor het kwaliteits- en kwantiteitsbeheer van de Veluwerandmeren. Dit water wordt ingelaten bij de Zuidersluis en via gemaal Lovink uitgeslagen op het Veluwemeer.

Waterkwaliteit

Waterkwaliteit is een bepalende factor ten aanzien van de aanwezigheid van waterplanten, bodemfauna en vis en daarmee de voedselbeschikbaarheid van diverse watervogels. In het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt in heel Nederland de toestand van het water onder de loep genomen en worden maatregelen genomen (zowel lokaal als landelijk) om het water ecologisch en chemisch te verbeteren. Hierdoor is de waterkwaliteit in beweging: de nutriëntenaanvoer uit de rivieren daalt en het doorzicht wordt groter. Het ecologische gevolg zal zijn dat er meer waterplanten (zoals kranswieren en fonteinkruiden) tot ontwikkeling komen, met een mogelijke verandering in het visbestand (kleinere vis) en het waterleven.

De waterkwaliteit in het Markermeer is goed en verbetert de laatste jaren nog steeds. De parameters die van belang zijn blijven dezelfde: zuurgraad, doorzicht en de eutrofiërende stoffen stikstof en fosfaat (deze laatste is momenteel afnemend). Vanwege het hoge slibgehalte in het water en het beperkte areaal ondiep water, komt de betere waterkwaliteit slechts beperkt tot uiting in een toename van waterplanten en de hieraan gebonden levensgemeenschappen. Daarnaast overschrijdt een aantal chemische stoffen, zoals zink en chroom, de norm. Doordat deze stoffen gebonden zijn in de bodem, zijn ze biologisch niet beschikbaar en vormen ze derhalve geen risico voor de Natura 2000 doelen.

2.3

Activiteiten en beheer in het Markermeer & IJmeer

Activiteiten van mensen in het Markermeer & IJmeer kunnen van invloed zijn op de natuurwaarden in het gebied. In deze paragraaf wordt een samenvatting van de vormen van activiteiten en beheer in het gebied gegeven die relevant zijn voor de natuurwaarden en de toekomstige ontwikkelingen hierin. In het document Inventarisatie bestaand gebruik IJsselmeergebied (referentie 3) staan de activiteiten in detail beschreven, kaarten met locaties van de activiteiten staan in de kaartenbijlage van dat document. In hoofdstuk 5 wordt een samenvatting gegeven van de resultaten van de toetsing van de activiteiten en de mitigatie van mogelijk negatieve effecten.

Activiteiten in het Markermeer & IJmeer

Een basisfunctie van het Markermeer is het zorgen voor veilig, voldoende en schoon water. Daarnaast vindt er beroepscheepvaart plaats en is het een belangrijk recreatiegebied waarin de recreatievaart in zowel het Markermeer als het IJmeer goed is vertegenwoordigd. Verder zijn er langs alle kusten zwemstrandjes, kampeerterreinen en vislocaties aanwezig en is het gebied van belang voor beroepsvisserij. Ten slotte zijn delen van de oevers van het Markermeer in gebruik voor de productie van windenergie (Enkhuizen, Marken, Hoor) en zijn er rioolwaterzuiveringsinstallaties (Lelystad en Almere) en elektriciteitsbedrijven (Diemen) die (koel)water lozen in het gebied. Deze lozingen worden gereguleerd door waterwetvergunningen, waardoor hun effecten onder controle worden gehouden.

In het Markermeer wordt zand gewonnen in de scheepvaartroutes. Op deze manier worden vaargeulonderhoud en zandwinning gecombineerd. Sinds de jaren negentig is de omvang van de zandwinning geleidelijk toegenomen met een piek in 2001. De uitbreiding van Almere en Amsterdam-IJburg is hier de oorzaak van. Zandwinning als activiteit blijft vergunningplichtig.

Beheer in het Markermeer & IJmeer

Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en de waterschappen zijn actief beheerder binnen de begrenzing van het Markermeer & IJmeer. De beheeractiviteiten zijn afhankelijk van het gebied en bestaan onder andere uit natuurbeheer. Er vindt beheer en onderhoud plaats aan diverse objecten in het Natura 2000 gebied, zoals aan de dijken en dammen (Waterschap Zuiderzeeland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, Rijkswaterstaat), diverse kunstwerken, recreatieterreinen, kabels en leidingen. Rijkswaterstaat is uitvoerder van het nautisch beheer van het hoofdvaarwegennet, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer (als bevoegd gezag voor de Waterwet).

Rijkswaterstaat monitort een aantal malen per jaar de aanwezigheid en verspreiding van (vogel)soorten en waterplanten. Deze monitoringswerkzaamheden zijn belangrijk om inzicht te hebben in de aantallen en trends van de soorten. Deze monitoringsactiviteiten vinden plaats vanuit een vliegtuig, boot of vanaf land.

3. Instandhoudingsdoelstellingen

Doel van Natura 2000 is een wezenlijke bijdrage te leveren aan het behoud en herstel van de biodiversiteit. Om dat te bereiken zijn afspraken gemaakt om bepaalde habitattypen en soorten te beschermen binnen een netwerk van natuurgebieden. Hiervoor is het zaak de omstandigheden, die het vóórkomen van die habitattypen en soorten mogelijk maken, te behouden of waar nodig te verbeteren.

Op 23 december 2009 heeft de minister van LNV de zes Natura 2000 gebieden in het IJsselmeergebied definitief aangewezen op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) (referentie 8). In deze aanwijzingsbesluiten is vastgelegd welke natuurwaarden beschermd moeten worden. Er zijn instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor soorten en habitattypen.

De instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd in termen van behoud of verbetering van omvang en/of kwaliteit van bepaalde habitattypen en behoud of uitbreiding van kwaliteit leefgebied en draagkracht voor bepaalde aantallen van met naam genoemde soorten. De instandhoudingsdoelstellingen per Natura 2000 gebied dienen voor het borgen van de bijdrage die dat gebied levert aan het op landelijk niveau realiseren van een gunstige staat van instandhouding. De instandhoudingsdoelstellingen voor het Markermeer & IJmeer zijn opgenomen in het besluit Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer (referentie 1). In het wijzigingsbesluit van diverse Natura 2000 gebieden, waaronder Markermeer & IJmeer, dd 14 februari 2013 heeft een correctie plaatsgevonden met betrekking tot de complementaire doelen (referentie 9). Voor het Markermeer & IJmeer betekent dit dat de doelen voor de meervleermuis en de rivieronderpad die zijn gekoppeld aan het Vogelrichtlijngebied zijn vervallen. Dit heeft geen consequenties voor beschermingsniveau en/of te nemen maatregelen, omdat beide soorten nog wel in het Habitatrictlijngebied aangewezen blijven.

3.1

Uitwerking van doelen in omvang, ruimte en tijd

In de doeluitwerking (referentie 2) zijn de instandhoudingsdoelstellingen besproken in ruimte en tijd, dus waar en wanneer de soorten in het Markermeer & IJmeer voorkomen in de huidige en de beoogde situatie.

Deze paragraaf is een zeer beknopte weergave van de doeluitwerking. De doeluitwerking is opgesteld op basis van gegevens uit 1999-2004. Daarnaast is vanwege de lange duur van het beheerplanproces een actualisatie-slag gedaan tot en met 2013 om na te gaan of aantallen en trends van de verschillende vogelsoorten in relatie tot de doelaantallen een duidelijk afwijkend beeld zijn gaan vertonen. Voor die soorten waar een dergelijk afwijkend beeld is vastgesteld, is nagegaan of en in hoeverre als gevolg hiervan instandhoudingsmaatregelen, vrijstellingsvoorwaarden voor gebruik of mitigerende maatregelen aanpassingen behoeft.

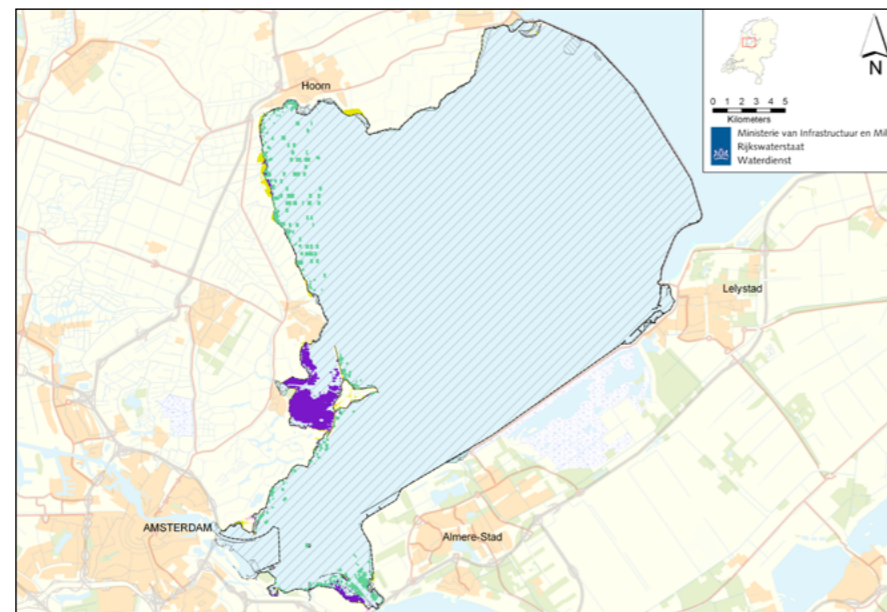
3.1.1 Ruimtelijke eenheden

In dit beheerplan worden de instandhoudingsdoelstellingen behandeld per ruimtelijke eenheid binnen het Markermeer & IJmeer: open water, ondiep water, oeverzone, kale of schaars begroeide gronden, moeras en nat grasland.

Voor de verschillende ruimtelijke eenheden wordt beschreven wat de huidige situatie is van soorten en habitattypen (verspreiding, belang van de ruimtelijke eenheid, aantallen en trends). Daarnaast wordt benoemd wat de beoogde situatie is voor deze soorten en habitattypen om hun leefgebieden en het natuurlijke habitat in een gunstige staat van instandhouding te behouden of herstellen. Vervolgens worden de belangrijkste ecologische vereisten benoemd van de soorten en habitattypen en wordt aangegeven of er zich knelpunten voordoen ten aanzien van de ecologische vereisten.

In figuur 3.1 is de ligging van de ruimtelijke eenheden in het Markermeer & IJmeer weergegeven. In tabel 3.1 zijn de habitattypen, habitatoorten en vogels ingedeeld bij de ruimtelijke eenheid waar deze voornamelijk van afhankelijk zijn. Indien een soort van meerdere eenheden gebruik maakt, wordt de soort of het habitatype in de ondergeschikte eenheid cursief weergegeven in de tabel. Een soort wordt alleen beschreven in de paragraaf over de bepalende ruimtelijke eenheid en daar worden ook het belang van ondergeschikte eenheden voor een soort en eventuele knelpunten beschreven.

Figuur 3.1
Markermeer & IJmeer, ruimtelijke eenheden en habitattypen

Legenda

Habitattypen

- H3140 Kranswierwateren
- H3150 Meren met fonteinkruiden en krabbenscheer

— Vogelrichtlijn- en habitatrichtlijngebied

Ruimtelijke eenheden

- Open water (dieper dan 100 cm)
- Ondiep water (20 - 100 cm)
- Oeverzone (0 - 20 cm diepte)
- Waterdiepte onbekend
- Kale/schaars begroeide grond
- Grasland
- Moeras

Tabel 3.1
Overzichtstabel instandhoudingsdoelstellingen per ruimtelijke eenheid voor het Markermeer & IJmeer

Ruimtelijke eenheid	Habitattypen	Habitatoorten	Vogels
Open water	Kranswierwateren	Meervleermuis Rivierdonderpad	Aalscholver (n) Brilduiker (n) Dwergmeeuw (n) Fuut (n) Grote zaagbek (n) Kuifeend (n) Meerkoet (n) Nonnetje (n) Slobeend (n) Tafeleend (n) Topper (n) <i>Visdief (b)</i> <i>Zwarte stern (n)</i>
Ondiep water	.	<i>Meervleermuis</i>	<i>Fuut (n)</i> <i>Krakeend (n)</i> <i>Krooneend (n)</i> <i>Kuifeend (n)</i> <i>Lepelaar (n)</i> <i>Meerkoet (n)</i> <i>Smient (n)</i> <i>Tafeleend (n)</i>
Kale of schaars begroeide gronden	-	-	<i>Aalscholver (n)</i> <i>Visdief (b)</i> <i>Zwarte stern (n)</i>
Oeverzone	-	<i>Meervleermuis</i>	<i>Brandgans (n)</i> <i>Grauwe gans (n)</i>
Moeras	-	-	<i>Aalscholver (b)</i> <i>Grauwe gans (n)</i> <i>Lepelaar (n)</i> <i>Slobeend (n)</i>
Nat grasland	-	-	<i>Brandgans (n)</i> <i>Grauwe gans (n)</i> <i>Krakeend (n)</i> <i>Smient (n)</i>

n = niet-broedvogel

b = broedvogel

Cursief = soort maakt gebruik van meerdere eenheden, ondergeschikte eenheid is cursief en wordt behandeld bij de belangrijkste ruimtelijke eenheid.

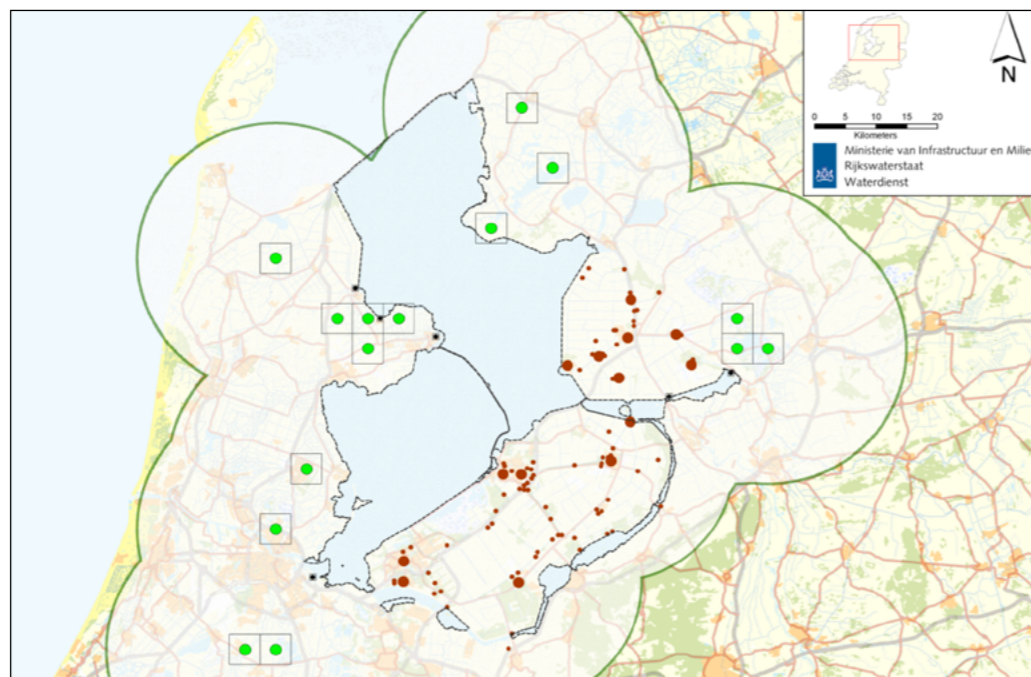
3.1.2 Open water

Huidige situatie en beoogde situatie

Het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer bestaat voor het overgrote deel uit open water (figuur 3.1). Er zijn één habitatype, twee habitatoorten en 11 niet-broedvogelsoorten aangewezen die in sterke mate afhankelijk zijn van open water (zie tabel 3.2). Het habitatype 'kranswierwateren' in het Markermeer komt voor in de luwe zone van de Gouwee en het gebied tussen Muiden en Muiderberg. Het totale oppervlakte is momenteel 685 ha met minimaal één kenmerkende soort (sterkranswier). In de Gouwee staan de waterplanten in een diepe zone van enkele meters tot een meter of vier diep. In het gebied tussen Muiden en Muiderberg staan ze voor een belangrijk deel op ondieptes. De rivierdonderpad komt verspreid over de bodem van het hele meer voor. De aantallen rivierdonderpadden zijn toegenomen tot in de jaren '90 en daarna sterk afgenomen. De actuele stand is onbekend. De meervleermuis gebruikt het Markermeer & IJmeer om te foerageren op insecten. Voor de meervleermuis is het af- en aanvliegen tussen dagverblijfplaatsen en foerageergebied boven de meren onderdeel van de foerageerfunctie van het gebied. De meervleermuisen zijn voor het grootste deel afkomstig van minimaal zeven locaties in Noord-Holland, maar de aantallen zijn onbekend (zie figuur 3.2 voor het verspreidingsgebied) (referentie 11). De oevers van het Markermeer en IJmeer (en tevens die van het IJsselmeer) vormen ook een belangrijke migratieroute van en naar de winter- respectievelijk zomerverblijven.

Figuur 3.2
Verspreiding meervleermuis in IJsselmeergebied en mogelijke actieradius

- Legenda**
- ..... N2000 begrenzing
  - Zicht- en/of geluidswaarneming buiten Flevoland (1 km hok)
  - Kolonie locatie buiten Flevoland (5 km hok)
  - Max. bereik jagende meervleermuis (20 km)
  - Waarneming in Flevoland (foeragerend)
  - Indicatie van verblijfplaats/kolonie in Flevoland

Tabel 3.2
Overzicht instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en huidige situatie per soort van de ruimtelijke eenheid open water.

Het open water is van belang als foerageergebied voor bodemfauna- en visetende vogels. Ook voor soorten die primair gebruik maken van een andere ruimtelijke eenheid (visdief en zwarte stern), is het open water een belangrijk foerageergebied. De bodemfauna-eters (tafeleend, kuifeend, meerkoet) concentreren zich in de zomer vooral langs de Houtribdijk nabij Enkhuizen. Viseters (fuut, grote zaagbek, dwergmeeuw en nonnetje) verspreiden zich over het gehele meer. De slobbeend foerageert langs de kusten op plankton en kleine bodemfauna. Rustende en ruiende vogels zoeken vooral bij harde wind de luwe zones langs dijken en kusten op.

Tabel 3.2 geeft een overzicht van de huidige situatie per Natura 2000 soort van de ruimtelijke eenheid open water (huidige aantallen, landelijke staat van Instandhouding en trend in het Markermeer & IJmeer). Daarnaast is van iedere soort aangegeven wat de instandhoudingsdoelstelling is in omvang en kwaliteit en zijn doelaantallen gegeven.

Voor een aantal soorten van het open water liggen de huidige aantallen beneden de doelaantallen wat een indicatie is voor de mogelijkheid dat de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten niet worden behaald. Dit betreft vooral vogelsoorten die gebonden zijn aan de sleutelsoorten spiering en driehoeksmossel of quaggamossel als voedselbron. Als doel is voor alle soorten behoud van omvang en kwaliteit leefgebied gesteld.

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen ¹	IHD omvang ²	IHD kwaliteit ³	Huidige aantal ⁷	Doel aantal ⁸	Svl ⁴	Trend ⁵	Functie gebied ⁶
Open water	Kranswierwateren	=	=	685 ha		--	??	
	Meervleermuis	=	=	Onbekend		-	?	F
	Rivierdonderpad	=	=	onbekend		-	?	FRV
	Aalscholver (n)	=	=	3524	2600	+	+	FRV
	Brilduiker (n)	=	=	86	170	+	-	F
	Dwergmeeuw (n)	=	=	?*		-	??	F
	Fuut (n)	=	=	171	170	-	-	F
	Grote zaagbek (n)	=	=	53	40	--	--	F
	Kuifeend (n)	=	=	15873	18800	-	0	F
	Meerkoet (n)	=	=	7225	4500	-	??	F
	Nonnetje (n)	=	=	95	80	-	-	F
	Slobeend (n)	=	=	39	20	+	??	F
	Tafeleend (n)	=	=	6493	3200	--	-	F
	Topper (n)	=	=	97	70	--	--	F

Legenda

1) soort	2) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) omvang	3) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) kwaliteit
n= niet broedvogel	= behoud van omvang	= behoud van kwaliteit
4) Landelijke staat van instandhouding (Svl)	5) Trend in aantallen 1994-2003 (gebiedsspecifiek)	6) Functie N2000 gebied
-- zeer ongunstig	?? geen aantallen bekend	F = Foerageergebied
- matig ongunstig	?? geen duidelijke trend	R = Rustgebied
+ gunstig	-- sterke afname	V = Voortplantingsgebied
	- matige afname	
	0 stabiel	
	+ matige toename	

7) Huidige aantal: periode 2008-2013
*soort moeilijk telbaar, daarom geen exacte aantallen bekend en dus geen doel opgenomen.
8) Aantallen voor niet-broedvogels betreffen het seizoensgemiddelde

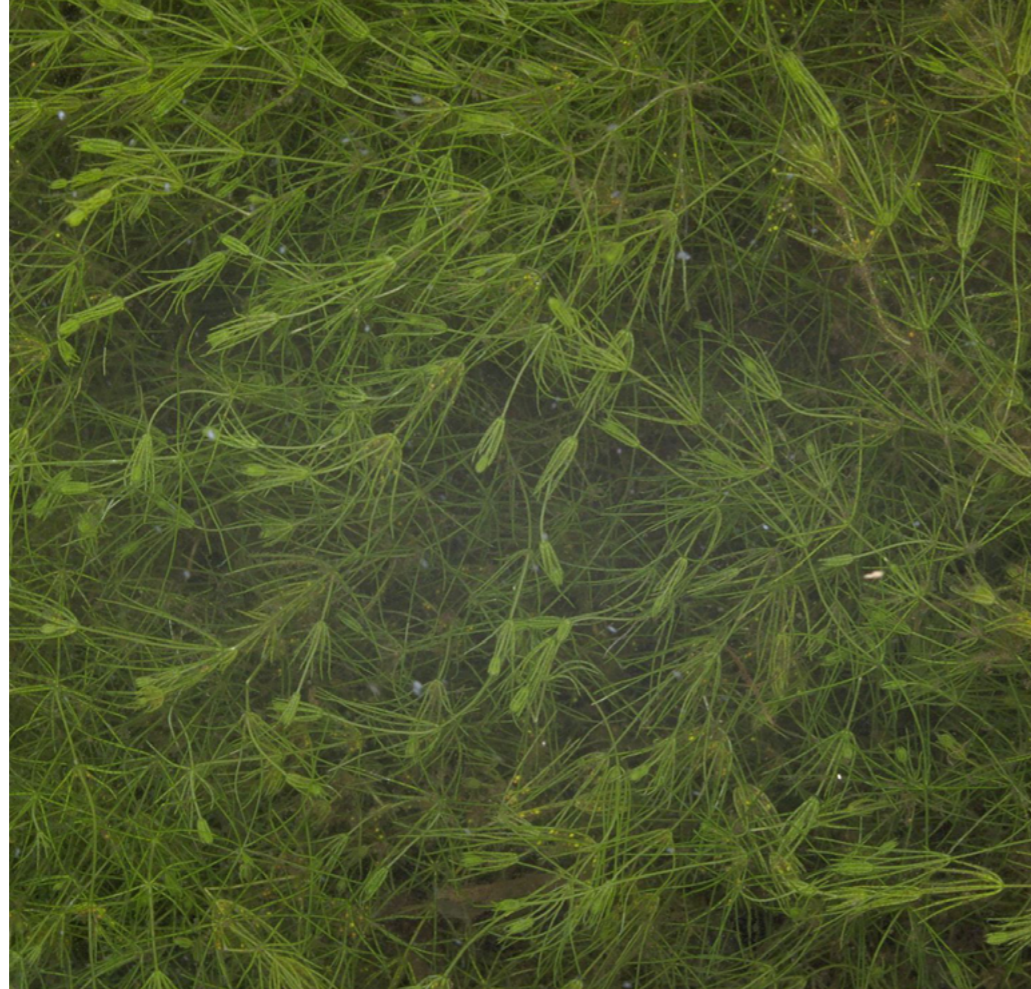
Ecologische vereisten

De belangrijkste ecologische vereiste voor het habitatype kranswierwateren is de waterkwaliteit. De uitbreiding van het areaal 'kranswierwateren' hangt sterk samen met een reeds opgetreden verbetering van de waterkwaliteit. Voor behoud van de meervleermuis is het van belang dat het complete netwerk van vlieg- en migratieroutes, winterverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen en foerageergebieden beschermd wordt. De meervleermuis mijdt lichtbronnen. De rivieronderpad heeft zijn leefgebied op hard substraat. Dit kan zowel natuurlijk (driehoeksmosselen) als kunstmatig (stenen beschoeiingen) substraat zijn. Voor de vogelsoorten die voorkomen in het open water van het Markermeer & IJmeer is voldoende voedsel nodig in de vorm van bodemfauna, zoals de driehoeksmossel (tafeleend, kuifeend, meerkoet) en vis, zoals de spiering (fuut, grote zaagbek, dwergmeeuw en nonnetje). Bodemfauna is beschikbaar voor de vogelsoorten in de ondiepere gedeelten. De brilduiker eet ook bodemfauna, vis en andere kleine dieren. De meerkoet eet in de nazomer ook waterplanten, hoewel vooral de driehoeksmossel de voorkeur heeft in het Markermeer & IJmeer. Alle vogelsoorten hebben, naast een goede waterkwaliteit en voldoende voedsel, ook behoefte aan rust. Vogels die op het water rusten, zoals de eenden en futen hebben beschutting nodig in de vorm van luwe zones langs begroeide oevers.

Knelpunten

In tabel 3.3 is aangegeven welke knelpunten er zijn en voor welke soorten deze gelden. Zoals aangegeven in tabel 3.2 kent een groot aantal vogelsoorten een neerwaartse trend. Voor de brilduiker, dwergmeeuw en het nonnetje is de matige voedselbeschikbaarheid een ecologisch knelpunt voor het behalen van de doelaantallen. Voor de topper, grote zaagbek, tafeleend en de fuut zijn de doelaantallen nog voldoende, maar de trend is wel negatief. Er is voor deze soorten dus nog geen knelpunt ten aanzien van voedselbeschikbaarheid, maar mogelijk wel in de toekomst.

Kranswieren

Tabel 3.3
Knelpunten van habitasoorten en vogels van de ruimtelijke eenheid open water

Verder is het behoud van rust cruciaal voor de soorten die het gebied gebruiken als rustgebied. In de huidige situatie is er mogelijk in het late najaar en de vroege winter onvoldoende rust voor brilduiker, nonnetje, kuifeend en meerkoet. Voor de tafeleend, grote zaagbek en de fuut kan er in de toekomst een tekort ontstaan aan rust en ruimte. In hoofdstuk 5 wordt een nadere toelichting gegeven over knelpunten die betrekking hebben op rust en de maatregelen die hiervoor worden getroffen.

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen	Knelpunt en oorzaak
Open water	Kranswierwateren	
	Meervleermuis	
	Rivieronderpad	
	Aalscholver (n)	
	Brilduiker (n)	Onvoldoende voedsel (driehoeksmosselen), onvoldoende rust
	Dwergmeeuw (n)	Onvoldoende voedsel (spiering)
	Fuut (n)	Toekomstige voedselsituatie onzeker, in toekomst onvoldoende rust en ruimte
	Grote zaagbek (n)	Toekomstige voedselsituatie onzeker, in toekomst onvoldoende rust en ruimte
	Kuifeend (n)	Onvoldoende voedsel (driehoeksmosselen), onvoldoende rust
	Meerkoet (n)	Onvoldoende voedsel (driehoeksmosselen), onvoldoende rust
	Nonnetje (n)	Toekomstige voedselsituatie onzeker, in toekomst onvoldoende rust en ruimte
	Slobeend (n)	
	Tafeleend (n)	Toekomstige voedselsituatie onzeker, in toekomst onvoldoende rust en ruimte
	Topper (n)	

- = geen knelpunt
- = mogelijk knelpunt
- = knelpunt
- n = niet-broedvogel

3.1.3 Ondiep water

Huidige situatie en beoogde situatie

In het Markermeer & IJmeer is de ruimtelijke eenheid ondiep water verspreid langs de zuid- en westkust te vinden (figuur 3.1). Voor twee niet-broedvogelsoorten die afhankelijk zijn van ondiep water zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd (tabel 3.4). Het ondiepe water heeft een functie als foerageergebied (vis) voor de lepelaar, maar ook voor soorten die primair gebruik maken van een andere ruimtelijke eenheid (o.a. de krakeend en de tafeleend) is ondiep water een belangrijk foerageergebied. De krooneend is een herbivore soort en komt het hele jaar voor, voornamelijk langs de kust van de Gouwzee, met de grootste aantallen in september en oktober. Als doel is voor beide soorten behoud van omvang en kwaliteit leefgebied gesteld.

Tabel 3.4
Overzicht instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en huidige situatie per soort van de ruimtelijke eenheid ondiep water

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen ¹	IHD omvang ²	IHD kwaliteit ³	Huidige aantal ⁷	Doel aantal ⁸	Svl ⁴	Trend ⁵	Functie gebied ⁶
Ondiep water	Krooneend (n)	=	=	10	?	-	?	F
	Lepelaar (n)	=	=	7	2	+	+	F
Legenda								
1) soort	2) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) omvang		3) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) kwaliteit					
n= niet broedvogel	= behoud van omvang		= behoud van kwaliteit					
4) Landelijke staat van instandhouding (Svl)	5) Trend in aantallen 1994-2003 (gebiedsspecifiek)		6) Functie N2000 gebied					
- matig ongunstig	? geen aantallen bekend / analyse onzeker		F = Foerageergebied					
+ gunstig	+ matige toename							
7) Huidige aantal: periode 2008-2013								
8) Aantallen voor niet-broedvogels betreffen het seizoensgemiddelde								

Ecologische vereisten

Voor de vogels die voorkomen in ondiep water is voldoende voedsel van goede kwaliteit in de vorm van waterplanten (de krooneend) en kleine vis (de lepelaar) noodzakelijk. Voor de lepelaar is heel ondiep water (tot 40 cm) met slikkige condities belangrijk om te foerageren. Beide vogelsoorten hebben naast voldoende voedsel behoefte aan rust. De krooneend heeft beschutting nodig in de vorm van luwe zones langs begroeide oevers.

Knelpunten

Voor beide soorten zijn de ecologische vereisten met betrekking tot het foerageergebied op orde. Om die reden is voor geen van de genoemde soorten een knelpunt voorzien (tabel 3.5). Voor de krooneend is geen doelaantal vastgesteld. Mogelijk ontstaat er in de toekomst een knelpunt door onvoldoende rust. In hoofdstuk 5 wordt een nadere toelichting gegeven over knelpunten die betrekking hebben op rust en de maatregelen die hiervoor worden getroffen.

Tabel 3.5
Knelpunten en vogels van de ruimtelijke eenheid ondiep water

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen	Knelpunt en oorzaak
Ondiep water	Krooneend (n)	In toekomst onvoldoende rust
	Lepelaar (n)	

= geen knelpunt
 = mogelijk toekomstig knelpunt
n = niet-broedvogel

3.1.4 Oeverzone

Huidige situatie en beoogde situatie

Er is voor één niet-broedvogel van de oeverzone een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd (zie tabel 3.4). Grauwe ganzen rusten en slapen in ondiepe en luwe zones van het Markermeer & IJmeer. Grauwe ganzen foerageren in de oeverzone en voor een belangrijk deel op agrarische percelen buiten het Natura 2000 gebied.

De beoogde situatie voor de grauwe gans is het behoud van de huidige omvang en de kwaliteit van het leefgebied. Daarbij dient de draagkracht voldoende te zijn voor het gestelde doelaantal.

Tabel 3.6
Overzicht instandhoudingsdoelstelling (IHD) en huidige situatie voor de grauwe gans van de ruimtelijke eenheid oeverzone

Ruimtelijke eenheid	Soorten ¹	IHD omvang ²	IHD kwaliteit ³	Huidige aantal ⁷	Doel aantal ⁸	Svl ⁴	Trend ⁵	Functie gebied ⁶
Oeverzone	Grauwe gans (n)	=	=	1174	510	+	++	FR
Legenda								
1) soort		2) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) omvang		3) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) kwaliteit				
n= niet broedvogel		= behoud van omvang		= behoud van kwaliteit				
4) Landelijke staat van instandhouding (Svl)		5) Trend in aantallen 1994-2003 (gebiedsspecifiek)		6) Functie N2000 gebied				
+ gunstig		++ sterke toename		F = Foerageergebied			R = Rustgebied	
7) Huidige aantal: periode 2008-2013								
8) Aantallen voor niet-broedvogels betreffen het seizoensgemiddelde								

Ecologische vereisten

De grauwe gans foerageert buiten het Natura 2000 gebied op graslanden en oogstresten van akkers. De soort slaapt op oevers, eilanden en in ondiepe zones. De slaappleaatsen dienen open te blijven en rustgebieden dienen gevrijwaard te zijn van verstoring en roofdieren. In de ruiperiode is voldoende riet langs de oevers van belang omdat de grauwe gans zich hier in die periode voornamelijk mee voedt.

Knelpunten

De ecologische vereisten met betrekking tot rust- en foerageermogelijkheden van de grauwe gans zijn op orde. Het doelaantal wordt behaald en ook de trend is positief; er zijn geen knelpunten.

Tabel 3.7
Knelpunten van grauwe gans van de ruimtelijke eenheid oeverzone

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen	Knelpunt en oorzaak
Oeverzone	Grauwe gans (n)	

= geen knelpunt
n = niet-broedvogel

3.1.5 Kale of schaars begroeide gronden

Huidige situatie en beoogde situatie

Het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer bevat op enkele locaties kale of schaars begroeide gronden, onder andere de Hoeckelingsdam bij de Waterlandse kust en op/bij het Naviduct bij Enkhuizen (figuur 3.1). Er zijn één broedvogel (de visdief) en één niet-broedvogelsoort (de zwarte stern) aangewezen die in sterke mate afhankelijk zijn van kale schaars begroeide grond (tabel 3.8). De potentiële broedgebieden voor de visdief bevinden zich op het Naviduct bij Enkhuizen, op Marken en langs de Waterlandse kust. Voor de zwarte stern heeft het Markermeer & IJmeer vooral een functie als foerageergebied (het gehele open water) en slaappleaats. De soort is als doortrekker vooral aanwezig in de nazomer, met een sterke piek in augustus. In het gebied komt de soort voor in het westelijke deel van het IJmeer, op Pampus, bij Enkhuizen en bij Lelystad. Als doel is voor beide soorten behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied gesteld.

Tabel 3.8
Overzicht instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en huidige situatie per soort van de ruimtelijke eenheid kale of schaars begroeide gronden

Ruimtelijke eenheid	Soorten ¹	IHD omvang ²	IHD kwaliteit ³	Huidige aantal ⁷	Doel aantal ⁸	Svl ⁴	Trend ⁵	Functie gebied ⁶
Kale schaars begroeide grond	Visdief (b)	=	=	247	630	-	+	FV
	Zwarte stern (n)	=	=	?	?	--	??	FR
Legenda								
1) soort	2) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) omvang		3) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) kwaliteit					
b= broedvogel	= behoud van omvang		= behoud van kwaliteit					
n= niet broedvogel								
4) Landelijke staat van instandhouding (Svl)	5) Trend in aantallen 1994-2003 (gebiedsspecifiek)		6) Functie N2000 gebied					
-- zeer ongunstig	? geen aantallen bekend		F = Foerageergebied					
- matig ongunstig	?? geen duidelijke trend		R = Rustgebied					
	+ matige toename		V = Voortplantingsgebied					
7) Huidige aantal: periode 2008-2013								
8) Aantallen voor niet-broedvogels betreffen het seizoensgemiddelde, aantallen voor broedvogels betreffen gem. aantal paren								

Ecologische vereisten

De visdief broedt alleen op kale of schaars begroeide grond, bij voorkeur op eilanden. Bij gebrek aan natuurlijke dynamiek is duurzaam beheer een essentiële vereiste om het kale karakter van dergelijke gronden te behouden. Op deze broed- en rustplaatsen is de visdief erg gevoelig voor verstoring en de aanwezigheid van grondpredatoren. De soort eet voornamelijk rondvis die duikend worden bemachtigd, goed doorzicht is daarbij van belang. Het broedsucces van de visdief is afhankelijk van beschikbaarheid van vis in de nabijheid van het broedgebied. Voor de zwarte stern is het aanbod spiering van belang. Beide soorten hebben behalve voldoende voedsel binnen een duikdiepte met goed zicht, ook behoefte aan rust op de rust- of broedplaatsen.

Knelpunten

In tabel 3.9 is aangegeven welke knelpunten er mogelijk zijn en voor welke soorten deze gelden. Voor de zwarte stern en de visdief zijn de ecologische vereisten niet op orde door de afname van de spieringstand. Voor de visdief is er verder een knelpunt met het behoud van broedhabitat als het huidige beheer niet wordt voortgezet. Dit betekent het tegengaan van natuurlijke vegetatiesuccessie of verwijderen van jonge vegetatie (bijvoorbeeld op de Hoeckelingsdam) en herstel van de broedgelegenheid bij het Naviduct. Er is nauwelijks natuurlijke dynamiek, waardoor kale gronden snel dichtgroeien met vegetatie. Aangezien duurzaam beheer van deze gronden (of het ontstaan van nieuwe gebieden) niet is gegarandeerd, kunnen de kale gronden langzaam verdwijnen.

Tabel 3.9
Knelpunten van vogels van de ruimtelijke eenheid kale of schaars begroeide gronden

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen	Knelpunt en oorzaak
Kale of schaars begroeide grond	Visdief (b)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering) en behoud kale gronden is niet gegarandeerd, door gebrek aan natuurlijke dynamiek en geen garantie van duurzaam terreinbeheer
	Zwarte stern (n)	Onvoldoende voedsel (spiering) en behoud kale gronden is niet gegarandeerd, door gebrek aan natuurlijke dynamiek en geen garantie van duurzaam terreinbeheer

■ = knelpunt
n = niet-broedvogel
b = broedvogel

Tabel 3.10
Overzicht instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en huidige situatie aalscholver van de ruimtelijke eenheid moeras

Ruimtelijke eenheid	Soorten ¹	IHD omvang ²	IHD kwaliteit ³	Huidige aantal ⁷	Doel aantal ⁸	Svl ⁴	Trend ⁵	Functie gebied ⁶
Moeras	Aalscholver (b)	=	=	5500	8000	+	++	F
Legenda								
1) soort	2) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) omvang		3) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) kwaliteit					
b= broedvogel	= behoud van omvang		= behoud van kwaliteit					
4) Landelijke staat van instandhouding (Svl)	5) Trend in aantallen 1994-2003 (gebiedsspecifiek)		6) Functie N2000 gebied					
+ gunstig	++ sterke toename		F = Foerageergebied					
7) Huidige aantal: periode 2009-2013								
8) Aantallen voor broedvogels betreffen gem. aantal paren								

Ecologische vereisten

De aalscholver is tijdens de broedperiode gevoelig voor verstoring. Overstromingsdynamiek is een vereiste voor een goede kwaliteit riet, daarnaast houden natte vegetaties predatoren van de broedende aalscholver op afstand.

Knelpunten

In tabel 3.11 is aangegeven welk knelpunt er mogelijk is voor de aalscholver. Op basis van de meest recente trend in de aantallen broedvogels in en rond Markermeer lijkt er een knelpunt te kunnen gaan ontstaan als gevolg van afgenomen visbestanden.

Tabel 3.11
Knelpunten van aalscholver van de ruimtelijke eenheid moeras

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen	Knelpunt en oorzaak
Moeras	Aalscholver (b)	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters

■ = mogelijk toekomstig knelpunt
b = broedvogel

3.1.7 Nat grasland

Huidige situatie en beoogde situatie

Op de overgangen van de natte moerassen naar het agrarische gebied liggen de natte graslanden, langs de zuidwestoever van het Markermeer & IJmeer (figuur 3.1). Er zijn voor het Markermeer & IJmeer drie niet-broedvogelsoorten aangewezen die in grote mate afhankelijk zijn van de ruimtelijke eenheid nat grasland (tabel 3.12). Voor de kraakeend is het gebied voornamelijk van belang als foerageergebied, hoewel deze soort ook in ondiep water foerageert en rust. De smient en de brandgans maken gebruik van het gebied als rustgebied. De grauwe gans rust vooral in de oeverzone. De smient en brandgans zijn voornamelijk in de wintermaanden aanwezig. De kraakeend is jaarrond in het gebied te vinden. Voor deze soorten is behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied als doel gesteld. Hoewel de huidige aantallen smienten

Tabel 3.12
Overzicht instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en huidige situatie per soort van de ruimtelijke eenheid nat grasland

Ruimtelijke eenheid	Soorten ¹	IHD omvang ²	IHD kwaliteit ³	Huidige aantal ⁷	Doel aantal ⁸	Svl ⁴	Trend ⁵	Functie gebied ⁶
Nat grasland	Brandgans (n)	=	=	1249	160	+	++	FR
	Krakeend (n)	=	=	222	90	+	??	F
	Smient (n)	=	=	7416	15600	+	+	R

Legenda

1) soort	2) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) omvang	3) Instandhoudingsdoelstelling (IHD) kwaliteit
n= niet broedvogel	= behoud van omvang	= behoud van kwaliteit
4) Landelijke staat van instandhouding (Svl)	5) Trend in aantallen 1994-2003 (gebiedsspecifiek)	6) Functie N2000 gebied
+ gunstig	?? geen duidelijke trend	F = Foerageergebied
	+ matige toename	R = Rustgebied
	++ sterke toename	

7) Huidige aantal: periode 2008-2013
8) Aantallen voor niet-broedvogels betreffen het seizoensgemiddelde

Ecologische vereisten

Voor elk van de genoemde soorten is naast de beschikbaarheid van nat grasland ook behoud van openheid van het gebied en rust essentieel. Behalve in het buitendijks gelegen grasland foerageert de smient ('s nachts) ook in binnendijks agrarisch gebied. Deze gebieden moeten binnen een straal van ongeveer 5 km van het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer bereikbaar zijn en geschikt als foerageergebied blijven. Bovendien is de smient erg gevoelig voor verstoring. Alle vogelsoorten hebben naast voldoende voedsel behoefte aan rust. Vogels die op het water rusten, zoals de krakeend, hebben beschutting nodig in de vorm van luwe zones langs begroeide oevers.

Knelpunten

In tabel 3.13 is aangegeven welke knelpunten er mogelijk zijn en voor welke soorten deze gelden. Smient en krakeend maken voornamelijk gebruik van het gebied als rustplek. Gebrek aan rust en ruimte vormt mogelijk een knelpunt voor de smient, waardoor de doelaantallen niet wordt bereikt. De aantallen worden overigens ook sterk bepaald door externe factoren, met name de beschikbaarheid van geschikte foerageergebieden buiten het Natura 2000 gebied (voedselrijke graslanden). De huidige aantallen krakeend zijn gunstig, maar er kan er in de toekomst een tekort ontstaan aan rust en ruimte. In hoofdstuk 5 wordt een nadere toelichting gegeven over knelpunten die betrekking hebben op rust en de maatregelen die hiervoor worden getroffen.

Tabel 3.13
Knelpunten van vogels van de ruimtelijke eenheid nat grasland

Ruimtelijke eenheid	Soorten/habitattypen	Knelpunt en oorzaak
Nat grasland	Brandgans (n)	
	Krakeend (n)	Mogelijk onvoldoende rust in de toekomst
	Smient (n)	Onvoldoende rust

= geen knelpunt
 = knelpunt
 = mogelijk toekomstig knelpunt
n = niet-broedvogel

3.2

Opgaven voor het Markermeer & IJmeer

Knelpunten ontstaan door het niet op orde zijn van de ecologische vereisten van habitattypen en soorten. De knelpunten voor de soorten in het Markermeer & IJmeer hebben te maken met voedselbeschikbaarheid, aanwezigheid van broedgebieden en rust. In bovenstaande paragrafen zijn de knelpunten per ruimtelijke eenheid behandeld. De opgave is om deze knelpunten op te lossen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken en te behouden.

Verbetering van de voedselbeschikbaarheid voor watervogels

De slechte spieringstand en afname van driehoeksmosselen hebben gezorgd voor een afname van visetende en driehoeksmossetende watervogels (dwergmeeuw, zwarte stern, fuut, grote zaagbek, kuifeend, visdief, brilduiker, tafeleend en nonnetje). Voor de dwergmeeuw en het nonnetje is de landelijke staat van instandhouding ongunstig en de relatieve bijdrage van het Markermeer & IJmeer groot. De opgave is daarom om de voedselbeschikbaarheid te verbeteren.

Kaal houden rust- en broedgebieden

Hoewel voor vogels die gebruik maken van kale gronden als rust- of broedgebied (visdief en zwarte stern) niet duidelijk is of er in de huidige situatie voldoende voedsel van geschikte kwaliteit in het Markermeer & IJmeer aanwezig is, is ook de blijvende beschikbaarheid van kale of schaars begroeide gronden een punt van zorg. Voor deze soorten is vooral de afwezigheid van grondpredatoren van belang. De visdief is afhankelijk van de instandhouding van de broedgelegenheid op de Hoeckelingsdam en herstel van de broedgelegenheid bij het Naviduct Enkhuizen. Een essentiële vereiste voor het behoud van de huidige gunstige staat van instandhouding van de visdief en een verbetering van de staat van instandhouding van de zwarte stern is het behoud van het kale karakter op lange termijn door continu duurzaam beheer.

Mannetje kuifeend

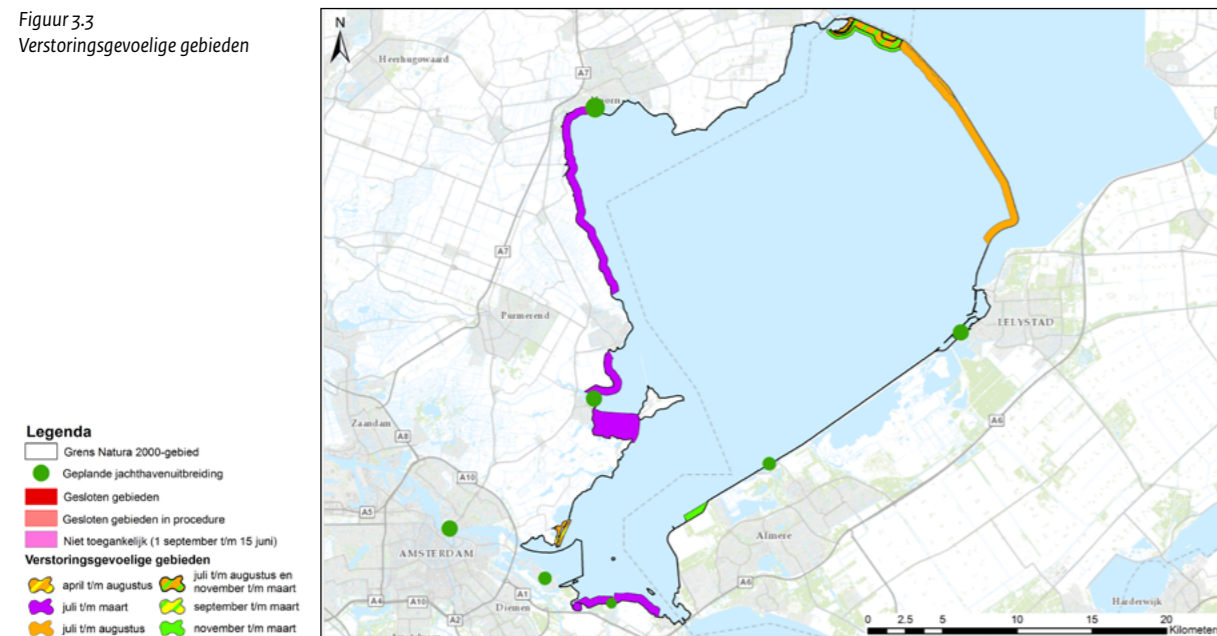
4. Instandhoudingsmaatregelen

Behoud van rust en ruimte

In de gebieden Warder, Hemmeland en Muiderberg liggen belangrijke rui-, rust-, en foerageergebieden voor de brilduiker, kuifeend, meerkoet en nonnetje (figuur 3.3). In deze gebieden is er momenteel onvoldoende rust, waardoor de gebieden van onvoldoende kwaliteit zijn.

De gebieden Gouwzee, kustzone van Muiden en Pampushaven Noord zijn eveneens van belang als rustgebieden voor vogels. Momenteel is in deze gebieden is nog voldoende rust aanwezig, maar als gevolg van verwachte autonome ontwikkelingen kan deze rust niet voor de gehele eerste beheerplanperiode worden geborgd.

Figuur 3.3
Verstoringsgevoelige gebieden

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zijn door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) knelpunten als gevolg van stikstofdepositie onderzocht en zo nodig herstelstrategieën uitgewerkt voor Natura 2000 gebieden met stikstofgevoelige habitattypen of met stikstofgevoelige leefgebieden voor soorten. In Markermeer & IJmeer is dat gedaan voor de soort visdief (er zijn geen stikstofgevoelige habitattypen voor dit gebied aangewezen). Op grond daarvan is voor dit gebied geconcludeerd dat er geen sprake is van een knelpunt als gevolg van (externe) stikstofdepositie en dat er dus geen herstelstrategieën nodig zijn (referentie 10).

Instandhoudingsmaatregelen zijn nodig om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen en tussentijdse verslechtering van de kwaliteit van habitattypen en significante verstoring van soorten te voorkomen. In het Markermeer & IJmeer zijn er knelpunten met betrekking tot voedselbeschikbaarheid voor watervogels, aanwezigheid van geschikte broedgebieden en de aanwezigheid van rust en ruimte.

Naast maatregelen om deze knelpunten op te lossen, zijn eventuele aanpassingen van activiteiten in het gebied nodig. Deze worden in het volgende hoofdstuk beschreven. Het totale pakket instandhoudingsmaatregelen voor het Markermeer & IJmeer is een combinatie van maatregelen uit reeds vastgesteld beleid en aanvullende Natura 2000 maatregelen.

4.1 Maatregelen uit reeds vastgesteld beleid

Instandhoudingsmaatregelen uit reeds vastgesteld beleid betreffen in het Markermeer & IJmeer met name de Kaderrichtlijn Water (KRW) maatregelen die bijdragen aan Natura 2000 doelstellingen.

KRW-maatregelen die bijdragen aan Natura 2000 doelstellingen

Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) worden in de periode 2010-2021 maatregelen genomen die bijdragen aan het realiseren van de Natura 2000 doelen. In het Markermeer & IJmeer gaat het om:

- Vistrekbevorderende maatregelen tussen IJsselmeer en Markermeer en tussen Markermeer en regionale wateren.
- Inzetten op duurzame visserij.

De maatregelen voor de verbetering van de visintrek en de inzet op duurzame visserij dragen bij aan het bereiken van de Natura 2000 doelen, omdat dit de voedselbeschikbaarheid voor visetende vogels licht vergroot en de bijvangsten aan duikende vogels reduceert. Voor trekvisen zijn in het Markermeer & IJmeer geen Natura 2000 doelen geformuleerd. Voor de grote rivieren echter wel. Daaraan wordt op deze manier een bijdrage

geleverd. Op dit moment is er nog geen sprake van een duurzame visserij. Voor de KRW zou deze in 2021 moeten zijn gerealiseerd. In 2014 is een masterplan visserij IJsselmeer en Markermeer opgesteld, dat moet resulteren in een ecologisch en economisch duurzame visserij. Op basis van dit masterplan is nu het volgende besloten. Er bestaan twee visserijvormen in IJsselmeer en Markermeer-IJmeer waarvan bij voorbaat niet is uit te sluiten dat ze significant negatieve invloed kunnen hebben op één of meer Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen voor (water)vogels. Het gaat hierbij om de staand want visserij op baars en snoekbaars in herfst en winter en de schietfuisvisserij op paaiende spiering in het vroege voorjaar. De staand want visserij kan via de soms grote bijvangst aan duikende soorten watervogels met instandhoudingsdoelstellingen significante schade berokkenen aan die doelstellingen, terwijl via de schietfuisvisserij op spiering significante schade aan vooral van spiering afhankelijke visetende watervogels als gevolg van voedselgebrek niet kan worden uitgesloten. Daarom is voor deze visserijen een Nbwet-vergunningsprocedure van toepassing.

Staan want visserij op baars en snoekbaars

Via de Kamerbrief van 10 april 2015 van de Staatssecretaris van EZ betreffende de schubvisvisserij IJsselmeer is de weg ingezet naar herstel van de bestanden. Een reductie van 85% in het gebruik van staande netten wordt voor het visseizoen 2015/2016 gecontinueerd. Als ook voor de verdere toekomst een dergelijke omvang vastgehouden kan worden, dan luidt de verwachting dat de omvang van mogelijke bijvangsten aan duikende watervogels niet tot significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kan leiden. Mocht echter nog binnen de 1e beheerplanperiode de staand want visserij weer in intensiteit toe gaan nemen, dan zal opnieuw moeten worden bezien via een Passende Beoordeling of een dergelijk herstel van de visserij-inspanning met staand want wel een Nbwet vergunning kan krijgen.

Schietfuisvisserij op paaiende spiering

Met de huidige instandhoudingsdoelstellingen voor visetende watervogels (met name visdief, zwarte stern, fuut, grote zaagbek, nonnetje) en de huidige aantallen in IJsselmeer en Markermeer-IJmeer voorkomende exemplaren van betreffende soorten is het de inschatting dat het niet mogelijk zal zijn om de activiteit van schietfuisvisserij op paaiende spiering van een zodanige Passende Beoordeling te voorzien, dat een Nbwet vergunning ervoor wordt mogelijk gemaakt. Er mag dan ook vanuit gegaan worden dat, zolang de aantallen van de betreffende vogelsoorten niet tot boven de instandhoudingsdoelstelling zullen zijn toegenomen en de huidige doelstellingen vigerend blijven, een hervatting van de spieringvisserij met schietfuis in IJsselmeer en Markermeer-IJmeer niet Nbwet vergunbaar is. Mochten echter nog binnen de eerste beheerplanperiode de aantallen van de betreffende vogelsoorten en de instandhoudingsdoelstellingen wel met elkaar in evenwicht komen, dan zal opnieuw via een Passende Beoordeling kunnen worden bezien of deze visserij een Nbwet vergunning kan krijgen.

Op 25 september 2012 heeft de staatssecretaris van IenM het besluit genomen voor een MIRT-verkenning naar luwtemaatregelen Hoornse Hop in het Markermeer. Volgens de huidige inzichten zullen deze positief doorwerken op enkele van de ANT-soorten (soorten met een autonome neergaande trend; zie paragraaf 4.2). Tot slot heeft de minister van IenM samen met haar collega van EZ in januari 2013 30 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de eerste fase van de Marker Wadden. De Marker Wadden is een initiatief van Natuurmonumenten om in het Markermeer natuureilanden aan te leggen met een bijbehorend onderwaterlandschap. Één van de voorwaarden voor de rijksbijdrage is dat de Marker Wadden bijdraagt aan Natura 2000. Meer specifiek gaat het daarbij om uitgangssituaties met een slechte staat van instandhouding, met name die van de ANT-soorten.

4.2

Aanvullende instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000

Aanvullend op de KRW-maatregelen is vooral het terreinbeheer van de kale gronden van belang en onderzoek naar de afnemende aantallen watervogels in het Markermeer & IJmeer.

Broedlocaties voor kale grondbroeders behouden

Voor het blijvend realiseren van de doelstelling voor kale grondbroeders zoals de visdief is het nodig om meer geschikte broedgebieden te creëren en deze ook actief geschikt te houden. Op dit moment is alleen de

zandplaat bij de Hoeckelingsdam geschikt, Naviduct Enkhuizen is potentieel broedgebied. Dit zijn deels tevens geschikte slaappleatsen voor de zwarte stern. De grotere kolonies visdieven in het IJsselmeergebied hebben de laatste jaren steeds zeer slechte broedresultaten behaald, wat wordt toegeschreven aan de slechte beschikbaarheid van spieringen van de juiste grootte in voorjaar en zomer. Om deze reden lijkt het verstandig om voorlopig alleen naar het weer kaal maken van geschikt broedgebied te streven wanneer er concrete aanwijzingen zijn dat het spieringbestand weer hersteld is. Dit betekent concreet dat voor Markermeer & IJmeer voorlopig alleen ingezet zal worden op het kaal houden van bestaande broedgebieden (Hoeckelingsdam) en pas zal worden overgegaan tot het kaal maken en in stand houden van nieuw, potentieel broedgebied nabij het Naviduct wanneer er sprake is van aantoonbaar herstel van de spieringstand. Zodra monitoringgegevens laten zien dat visdieven in bestaande kolonies in een periode van ten minste drie opeenvolgende jaren weer betere broedresultaten vertonen (van één of meer vliegvlugge jongen per paar), worden naar aard en omvang van het stijgende broedsucces nieuwe broedlocaties weer geschikt gemaakt om deze trend verder te stimuleren. Bovendien zal, zeker in de eerste stadia, de aanleg van de Marker Wadden zowel nieuwe broedgelegenheid voor visdieven als slaappleatsen voor zwarte sterns opleveren.

Verbetering voedselbeschikbaarheid in het IJsselmeer en Markermeer & IJmeer

Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven, neemt een groot aantal watervogels in aantallen af. Rijkswaterstaat heeft studie laten uitvoeren naar deze Autonome Neerwaartse Trends (ANT-studie) van mosseleers en viseters in het IJsselmeer en het Markermeer & IJmeer (zie paragrafen 2.4, 3.5 en 5.4 van het Algemeen deel). Kernvragen hierbij waren:

- Welke mechanismen liggen ten grondslag aan de neerwaartse trends?
- Zijn de huidige instandhoudingsdoelstellingen haalbaar zonder aanvullende maatregelen?
- Met welke maatregelen kunnen de neerwaartse trends worden gestopt of zo mogelijk worden gekeerd?
- Welk doelbereik is mogelijk tegen welke financiële inspanning?

De ANT-studie heeft begin 2014 geresulteerd in een advies over de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en -maatregelen voor de betreffende soorten. Uit deze beoordeling is af te leiden dat de doelstelling voor de 1e beheerplanperiode, het voorkómen van verdere verslechtering, met de in dit beheerplan ingezette en/of genoemde andere bestaande maatregelen (o.a. aanpassingen beroepsvisserij en de realisatie van TBES (ToekomstBestendig EcoSysteem), waaronder o.a. de realisatie van luwtemaatregelen Hoornse Hop en de aanleg van Marker Wadden), gehaald zal worden. Op basis van de in deze periode uit te voeren monitoring zal dan voor de volgende beheerplannen worden bezien of er nog intensivering of aanvullingen op die maatregelen nodig zijn voor het doelbereik.

Gedragscode recreatie IJsselmeergebied

Voldoende rust is van cruciaal belang om de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen van vogelsoorten te behalen. Voor een aantal vogelsoorten vormt gebrek aan rust op dit moment een knelpunt (zie hoofdstukken 3 en 5). Door klimaatverandering en technische innovaties kan het recreatiesizoen langer worden. De kans bestaat dat hierdoor de rust voor (met name overwinterende) vogels binnen enkele jaren verder in het geding komt. De recreatiesector en natuursector hebben in samenwerking een gedragscode opgesteld (zie Algemeen deel, paragraaf 4.4 voor de volledige tekst van de gedragscode) met als doel verstoring in het gehele IJsselmeergebied te voorkómen door vergroting van het bewustzijn van de watersporter en het hanteren van enkele eenvoudige regels. Als deze gedragscode wordt nageleefd kan eveneens worden voorkómen dat in de komende beheerplanperiodes striktere voorwaarden aan recreatie moeten worden opgelegd, om het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen te garanderen.

Samenhang tussen het beheerplan Natura 2000 en het TBES

Naast het beheerplan Natura 2000 is in het kader van RRAAM-programma (Rijk- en regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer) het TBES voor het Markermeer & IJmeer (Toekomstbestendig Ecologisch Systeem) ontwikkeld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de natuurambitie voor het Markermeer & IJmeer. De totstandkoming van het TBES is niet een doel op zich, maar beoogt ook op een verantwoorde en juridisch correcte manier ruimte te bieden aan nieuwe investeringen in verstedelijking en infrastructuur. In de Rijksstructuurvisie, die in 2013 is verschenen, is het TBES opgenomen als een 'stip op de horizon'. Als eerste stap wordt gekozen voor de aanleg van de eerste fase van de Marker Wadden (500 ha), waarbij als één van de randwoorden is gesteld, dat dit moet bijdragen aan de Natura 2000-waarden van het Markermeer. Al eerder was het besluit genomen voor de aanleg van luwtemaatregelen in de Hoornse Hop als onderdeel van het TBES.

Inhoudelijk richt het TBES zich op vier vereisten waaraan het ecologisch systeem moet voldoen om toekomstbestendig te zijn en daarmee de beoogde ontwikkelingen mogelijk te maken:

- Zones met helder water langs de Noord-Hollandse kust. Deze zone met een waterdiepte tot drie meter voorziet in ondergedoken waterplanten, het daarbij passende bodemleven en een diverse vispopulatie.
- Slibgradiënt. Geleidelijke overgang van helder naar slibrijk water. Met heldere randen aan de Noord-Hollandse kust en troebel water aan de kant van Lelystad ontstaat een gradiënt in het slib. Die gradiënt tussen troebel en helder water is van belang voor de vispopulatie en voor visetende vogels.
- Overgangszones tussen land en water. Het ecosysteem heeft de land-waterzone als broedkamer voor vis en leefgebied voor vele soorten planten en dieren nodig. Bij ingrepen op systeemniveau is het van belang dat deze zones grootschalig zijn en dat dit in de toekomst wordt ondersteund door een seizoensgebonden peil.
- Versterken ecologische relaties tussen binnen- en buitendijkse natuurontwikkeling. Het Markermeer en IJmeer zijn een deelgebied in de delta van Nederland. Versterken van de ecologische relaties met de andere delen van de delta geeft een impuls aan de soortenrijkdom van het ecologisch systeem van het Markermeer en IJmeer.

TBES gaat dus verder dan het beheerplan Natura 2000, dat primair is gericht op het bereiken van de instandhoudingsdoelen in relatie tot het huidig gebruik van het Markermeer & IJmeer. De in het beheerplan opgenomen maatregelen vormen daarmee het vertrekpunt voor TBES. In de huidige situatie worden echter van sommige ANT-soorten (soorten met een autonome neergaande trend) de doelen nog niet gehaald, hoewel de prognose is dat een verdere achteruitgang gedurende de 1e beheerplanperiode met de in dit beheerplan ingeslagen koers, en in samenhang met de realisatie van TBES (o.a. luwtemaatregelen Hoornse Hop en aanleg Marker Wadden) voorkómen zal worden en wellicht zelfs al gekeerd kan worden. Basis voor deze veronderstelling is gevormd door de resultaten van de ANT-studie.

5. Activiteiten en mitigatie

Menselijke activiteiten en natuur zijn van oudsher verweven in het Markermeer & IJmeer. Menselijke activiteiten kunnen in principe doorgang vinden en worden op grond van dit beheerplan alleen beperkt of de negatieve effecten ervan gemitigeerd, indien zij de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen kunnen aantasten. De effecten van menselijke activiteiten zijn getoetst in de Nadere Effecten Analyse (NEA, zie referentie 6 en bijlage A). In de meeste gevallen vormen deze activiteiten geen probleem voor de instandhoudingsdoelstellingen. Van bepaalde activiteiten in het Markermeer & IJmeer is het echter niet uit te sluiten dat er negatieve effecten zijn. Een aantal van deze activiteiten blijft vergunningplichtig, waarbij voorschriften aan de vergunning zijn verbonden. Andere activiteiten worden onder voorwaarden in dit beheerplan vrijgesteld van de vergunningplicht. Voor weer andere gevallen zijn mitigerende maatregelen nodig om te voorkómen dat activiteiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg staan. Als voldaan wordt aan de vergunningvoorschriften, respectievelijk aan de voorwaarden, en de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd, kunnen de betreffende activiteiten doorgang vinden. Voor alle activiteiten geldt de generieke of algemene voorwaarde dat zij in aard, omvang, intensiteit en tijd niet in betekenende mate mogen wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie. Van veranderingen in betekenende mate is sprake indien op voorhand niet met zekerheid kan worden gesteld dat negatieve effecten op instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten.

In onderstaande paragrafen zijn de huidige activiteiten ingedeeld in de volgende vier categorieën:

1. Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten, zonder specifieke voorwaarden.
2. Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten, mét specifieke voorwaarden.
3. Vergunningplichtige activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven.
4. Niet-vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist.

Een algemene toelichting op de vrijstelling van vergunningplicht en bovengenoemde indeling staat in paragraaf 4.2 van het Algemeen deel. Of een activiteit al dan niet vergunningplichtig is, is bepaald door het daartoe bevoegde gezag in de zin van de Nbwet. Dit oordeel vormt het uitgangspunt voor het beheerplan.

De voorwaarden voor vrijstelling voor een Nbwet-vergunning bij de 2e categorie activiteiten en de mitigerende maatregelen voor de 4e categorie activiteiten zijn in dit hoofdstuk opgenomen in paragraaf 5.2 en 5.4. Een

gebiedsspecifieke samenvatting van de toetsingskaders voor toekomstige vergunningverlening is opgenomen in paragraaf 5.5, de volledige tekst staat in het deel Toetsingskaders.

5.1 Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten zonder specifieke voorwaarden

Voor bepaalde activiteiten geldt het beheerplan als vrijstelling van de vergunningplicht zonder dat specifieke voorwaarden nodig zijn. Voor deze activiteiten geldt de generieke voorwaarde dat de activiteiten niet in betekenende mate mogen wijzigen. Aard en omvang, locatie en tijdstip, frequentie en duur van de activiteiten moeten blijven voldoen aan de getoetste situatie (referentie 4).

Het gaat hierbij om:

- Baggeren (havens, sluisen, vaargeul en toegangsgeulen jachthavens).
- Evenementen (visserijdagen, zeilwedstrijden, roeiwedstrijden en strandactiviteiten).
- Kitesurfen (buiten de wintermaanden) in de gebieden Schellinkhout (Hoorse Hop) en Edam.
- Waterskiën.
- Zeilwedstrijden.
- Aalvisserij (schietfuiken, grote fuik, kisten en hoekwant).
- Aaskuilvisserij.
- Traditionele visserij (evenementen).
- Zegenvisserij.
- Wolhandkrabvisserij.

Generieke voorwaarde

De betreffende activiteit mag niet in aard, omvang, intensiteit en tijd in betekenende mate wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie. Voor een (meer uitgebreide) omschrijving van de getoetste situatie per activiteit wordt verwezen naar de voortoets (referentie 4).

Wolhandkrab visserij

Wolhandkrab visserij, uitgevoerd met staande want, is vergunningplichtig. Wolhandkrab kan ook gevangen worden met korven/kubben, platliggende netten en andere tuigaanpassingen. Deze visserijvormen zijn in een pilotstudie onderzocht. Op het moment van het ter visie gaan van het ontwerp-beheerplan is niet bekend hoe de resultaten van de pilotstudie gaan leiden tot aanpassing van de (vrijstelling) vergunningplicht voor de verschillende vormen van wolhandkrabvisserij. Dit zal mogelijk in het Definitief Beheerplan worden aangepast. Indien op basis van het pilotonderzoek de wens wordt geuit dat de aanpassingen aan het staande want voor de wolhandkrab visserij een compleet nieuw tuig gaat betreffen, zal daarvoor een aparte Passende Beoordeling opgesteld moeten worden.

5.2 Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten mét specifieke voorwaarden

Er zijn vergunningplichtige activiteiten die alleen onder specifieke voorwaarden geen significante effecten op de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen hebben. Deze activiteiten zijn met inachtneming van de specifieke voorwaarden, genoemd in dit beheerplan, vrijgesteld van de vergunningplicht. Het beheerplan vervangt in dit geval de vergunning.

In het Markermeer & IJmeer gaat het om:

- Kitesurfen in de gebieden Warder, Hemmeland (Monnickendam) en Muiderberg.
- Bestaande lozingen.

Hierna worden de activiteiten en de voorwaarden beschreven.

Kitesurfen

In de gebieden Warder, Hemmeland en Muiderberg liggen belangrijke rui-, rust- en foerageergebieden voor de brilduiker, kuifeend en het nonnetje, alle soorten met een onzekere doelrealisatie. Kitesurfers bevinden zich in deze gebieden binnen de verstoringafstand van 700 meter van de beschermde soorten. Van elk van deze soorten ligt het huidige aantal onder het doelaantal, een groot deel van de soorten vertoont daarbij ook een negatieve trend. Daarom zijn rust en ruimte een belangrijke factor voor het op orde krijgen of houden van de draagkracht van het gebied.

Voorwaarden voor vrijstelling van vergunningplicht

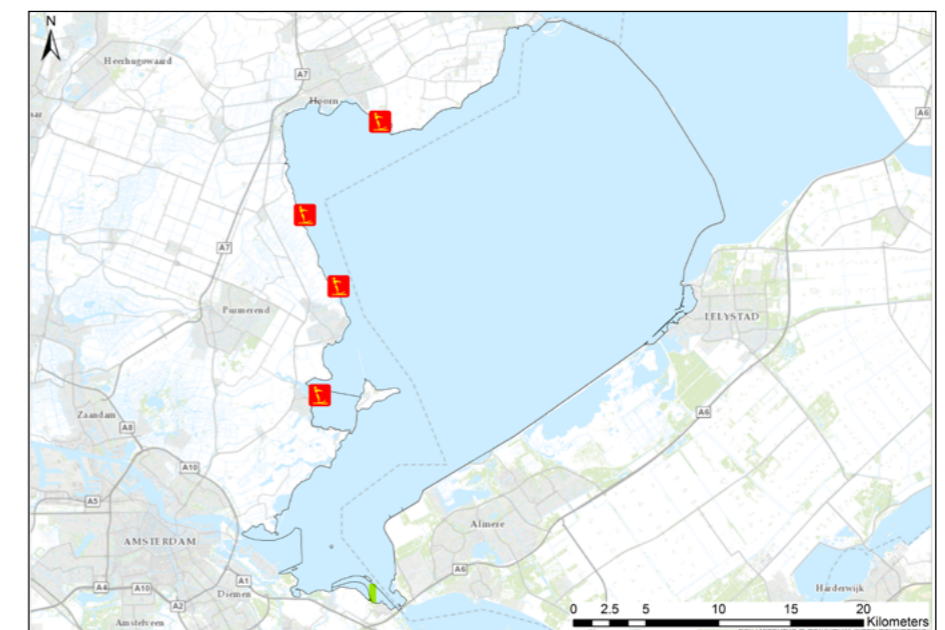
In de nazomer- en wintermaanden is op de kitesurflocaties Warder, Hemmeland en Muiderberg sprake van verstoring, omdat juist dan de genoemde soorten van die locaties gebruik maken. Om de verstoring van de brilduiker, smient, kuifeend en het nonnetje, te voorkómen zijn voor de genoemde gebieden de specifieke voorwaarden van kracht zoals vermeld in onderstaande tabel.

Bij Hemmeland en Muiderberg dient de bestaande kitesurfzone duidelijk op het water te worden gemarkeerd met boeien. Bij Hemmeland dient de zuidgrens en in Muiderberg de westgrens te worden afgezet met een fysieke afscheiding in het water. Afspraken over de termijn waarbinnen de aanleg van de fysieke afscheiding gerealiseerd moet worden, zullen nader worden gespecificeerd in de uitvoeringsorganisatie van voortouwnemer en bevoegde gezagen. Bij de opstapplaats wordt een informatiepaneel met spelregels geplaatst. Op de bestaande locaties kan kitesurfen alleen worden toegestaan in de aangegeven periode (zie tabel 5.1). Buiten deze periode zijn de locaties gesloten om significante effecten op instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten. Het verstoringgevoelige gebied wordt in voldoende mate ontzien, indien men bij het kiten binnen de fysieke begrenzing en de toegestane periode blijft. De activiteit kan uitsluitend onder deze voorwaarden worden vrijgesteld van de vergunningplicht. De uitvoering van de maatregelen en het toezicht op de naleving daarvan valt onder de verantwoordelijkheid van respectievelijk de gemeente Waterland en de gemeente Gooise Meren.

Figuur 5.1
Locaties vergunning vrijstelling
kitesurfen onder voorwaarden

Legenda

- Natura 2000 grens
- Markemeer en IJmeer
- Kitesurflocaties voorlopig zonder ontheffing
- Jaarrond toegestaan

Locatie	Voorwaarde voor vergunning vrijstelling kitesurfen
Warder	Kitesurfen is alleen toegestaan in het zomerhalfjaar (april tot en met september)
Hemmeland	Kitesurfen is alleen toegestaan in het voorjaar (april tot en met juni). Er dient een duidelijke kitezone begrensd met boeien en aan de zuidkant een fysieke begrenzing, aanwezig te zijn. Bij de opstapplaats komt een informatiepaneel met spelregels
Muiderberg	Het kitesurfen wordt jaarrond toegestaan. De huidige kitezone blijft behouden, maar wordt op het water duidelijk aangegeven met boeien en aan de westgrens een fysieke begrenzing in het water. Bij de opstapplaats komt een informatiepaneel met spelregels

Het beheerplan staat kitesurfen op deze drie locaties alleen toe onder de daarbij genoemde specifieke voorwaarden. Kitesurfen is daarnaast zonder specifieke voorwaarden van vergunning vrijgesteld op de locaties aangegeven in paragraaf 5.1. Het beheerplan voorziet niet in de vrijstelling van vergunningplicht van kitesurfen op andere locaties in het Markermeer & IJmeer.

Bestaande lozingen

Onder een 'bestaande lozing' wordt verstaan een lozing die sinds de toetsing in het kader van dit beheerplan niet wijzigt wat betreft omvang en geloosde stoffen. Bij het verlenen van watervergunningen voor lozingen toetst de waterbeheerder aan het bestaande waterkwaliteitsbeleid. Belangrijk onderdeel hierbij is toetsing van activiteiten aan milieukwaliteitsnormen. Aan deze normen ligt een grondige ecotoxicologische analyse ten grondslag, waarbij gebruik wordt gemaakt van de best beschikbare kennis van de effecten van de stoffen op het ecosysteem en de daarin voorkomende organismen. In zijn algemeenheid biedt deze toetsing op basis van het waterkwaliteitsbeleid al een afdoende bescherming van Natura 2000 soorten en habitattypen.

In de Nadere Effectenanalyse II (NEA II, referentie 6) wordt geconcludeerd dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat bestaande lozingen er de oorzaak van zijn dat instandhoudingsdoelstellingen niet worden bereikt. Op basis van de beschikbare kennis is beoordeeld dat er in de huidige situatie geen negatieve effecten van milieuvreemde stoffen kunnen optreden op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer.

Voorwaarden voor vrijstelling van vergunningplicht

Bestaande lozingen kunnen worden vrijgesteld van de vergunningplicht onder de voorwaarde dat degene die loost aantoonbaar dat de lozingen voldoen aan de bepalingen bij of krachtens de Waterwet.

Locatie	Voorwaarde voor vergunningvrijstelling bestaande lozingen
Markermeer en IJmeer	De lozer leeft de voorwaarden na die bij of krachtens de Waterwet gelden (vergunning en/of algemene regels).

5.3 Vergunningplichtige activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven

Voor de volgende activiteiten vormt het beheerplan geen vrijstelling van de vergunningplicht. Deze activiteiten zijn door het daartoe bevoegd gezag al getoetst in het kader van een vergunningaanvraag. Hieruit is naar voren gekomen dat deze activiteiten afzonderlijk geen negatieve effecten hebben, mits de vergunningvoorschriften worden nageleefd, maar door jaarlijkse cumulatie van dezelfde activiteiten en cumulatie met andere activiteiten wellicht wel negatieve effecten kunnen hebben. Wanneer de vergunningen aflopen, dient daarom een verlenging of een nieuwe vergunning aangevraagd te worden bij bevoegd gezag. Het bevoegd gezag gebruikt onder andere het beheerplan (Algemeen Deel, Toetsingskaders en gebiedsdelen) en de daarin opgenomen toetsingskaders om vergunningaanvragen te beoordelen. Deze documenten zijn bedoeld als hulpmiddel en richtlijn. Het bevoegd gezag dient elk project op zichzelf te beoordelen (maatwerk). Het gaat om de volgende activiteiten:

- Zandwinning.
- Spieringvisserij.
- Staand want visserij.

In paragraaf 5.5 staan de toetsingskaders die specifiek voor het Markermeer en IJmeer gelden.

Mannetje tafeleend

5.4 Niet vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist

Er zijn ook activiteiten die niet vergunningplichtig zijn, maar die wél mogelijk effecten hebben. Voor deze activiteiten geldt dat er mitigerende maatregelen vereist zijn. Voor Markermeer & IJmeer gaat het om autonome ontwikkelingen in de watersport in de zuidelijke Gouwee, de kustzone Muiden en bij Pampushaven Noord.

Autonome ontwikkeling watersport

In het Markermeer & IJmeer bevindt zich een aantal verstoringsgevoelige locaties (zuidelijke Gouwee, kustzone van Muiden, Pampushaven Noord) waar significante effecten van autonome ontwikkelingen in de watersport niet zijn uit te sluiten. Dit heeft voornamelijk te maken met klimaatverandering (langere recreatieperiodes) en mogelijke technische innovaties waardoor recreanten ook in de wintermaanden van het gebied gebruik kunnen maken.

Mitigatie

In het Markermeer & IJmeer wordt de 'Rust- en recreatiebenadering' gehanteerd (zie paragraaf 4.2). Dit betekent dat net als in de overige Natura 2000 gebieden in het IJsselmeergebied primair wordt ingezet op voorlichting en bewustwording, wat onder andere is uitgewerkt in de gedragscode recreatie (zie box 4.2 en het Algemeen deel). Omdat de problematiek op drie locaties (zuidelijke Gouwee, kustzone Muiden en Pampushaven Noord) in het Markermeer & IJmeer echter urgenter is dan in de overige gebieden, wordt vervolgens door het bevoegd gezag samen met de betrokken partijen gemonitord of de recreanten zich daadwerkelijk houden aan de afspraken en of er verstoring optreedt (zie figuur 5.2). Zo nodig worden aanvullende afspraken gemaakt. De recreatie en natuursector hebben hier ook een eigen verantwoordelijkheid in. Mocht deze aanpak uiteindelijk niet tot het gewenste resultaat leiden, dan bestaat de mogelijkheid dat toegangsbeperkende maatregelen worden genomen. Toegangsbeperkende maatregelen kunnen ook worden genomen voor andere delen van het IJsselmeergebied, als blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen (als geheel of op onderdelen) niet gehaald zullen worden. Het moet dan wel duidelijk zijn dat verdergaande afsluiting een positief effect oplevert voor de soorten waarop de maatregel betrekking heeft.

Figuur 5.2
Ligging aandachtsgebieden voor
mitigatie windsurfen en autonome
ontwikkeling kleine watersport

Legenda
 Natura 2000 grens Markermeer en IJmeer
locatie
Verstoringsgevoelige periode
 ● juli - maart
 ● oktober - maart

Locatie	Mitigatie windsurfen en autonome ontwikkeling watersport
Zuidelijke Gouwzee, Pampushaven Noord en kustzone van Muiden	Rust- en recreatiebenadering: voorlichting en bewustwording, gevolgd door monitoring en (indien noodzakelijk) eventuele toegangsbeperkende maatregelen. In de zuidelijke Gouwzee en de kustzone van Muiden is de meest gevoelige periode van juli tot en met maart, in Pampushaven Noord gaat het om oktober tot en met maart.

5.5 Kaders voor vergunningverlening

Het beheerplan dient, behalve als vrijstelling van de Nbwet-vergunningplicht voor bepaalde activiteiten, ook als toetsingskader voor vergunningverlening voor toekomstige activiteiten. De toetsingskaders geven aan hoe toekomstige activiteiten kunnen voldoen aan de randvoorwaarden die vanuit Natura 2000 worden gesteld. De toetsingskaders vormen een richtlijn en hulpmiddel voor de vergunningverlening voor nieuwe activiteiten die gedurende de beheerplanperiode worden opgestart of voor wijziging/uitbreiding van vrijgestelde bestaande (vergunningplichtige) activiteiten, of voor verlenging of uitbreidingen van reeds vergunde activiteiten. De toetsingskaders mogen dus niet worden beschouwd als (aanzet tot) vrijstellingsvoorwaarden, het bevoegd gezag dient elk project op zichzelf te beoordelen (maatwerk). In het deel Toetsingskaders zijn alle toetsingskaders voor het gehele IJsselmeergebied opgenomen. Hieronder worden de relevante toetsingskaders voor het Markermeer & IJmeer genoemd. Indien het kader gebiedsspecifieke informatie bevat voor het Markermeer & IJmeer wordt deze kort beschreven.

- Toetsingskader voor zandwinning en het nuttig toepassen van sediment.
- Toetsingskader doorsnijding ecologische trekroutes.
- Toetsingskader beroepsvisserij IJsselmeer en Markermeer.
- Toetsingskader jachthavenuitbreidingen.
- Toetsingskader voor jacht, wildbeheer en schadebestrijding.
- Toetsingskader maaien van waterplanten.

Toetsingskader voor zandwinning en het nuttig toepassen van sediment

Bij de toetsing van de huidige activiteiten is gebleken dat zandwinning onder de geldende vergunningvoorwaarden geen significant negatief effect heeft. Om er voor te zorgen dat dit ook voor toekomstige zandwinningen het geval is, is het Toetsingskader voor zandwinning en het nuttig toepassen van sediment opgesteld. In dit kader wordt alleen gekeken naar het aspect van voedselbeschikbaarheid voor watervogels die hetzij van planten, hetzij van bodemfauna leven. Voor andere mogelijke effecten (o.a. wegzijging / kwel, optredende vertroebeling tijdens de werkzaamheden, verstoring, effecten bij transport, de aanleg van werkeilanden of het vergroten van de kans op stratificatie) van de activiteiten op Natura 2000 waarden binnen of buiten het Markermeer & IJmeer is een aanvullende toetsing nodig in het kader van de vergunningprocedure.

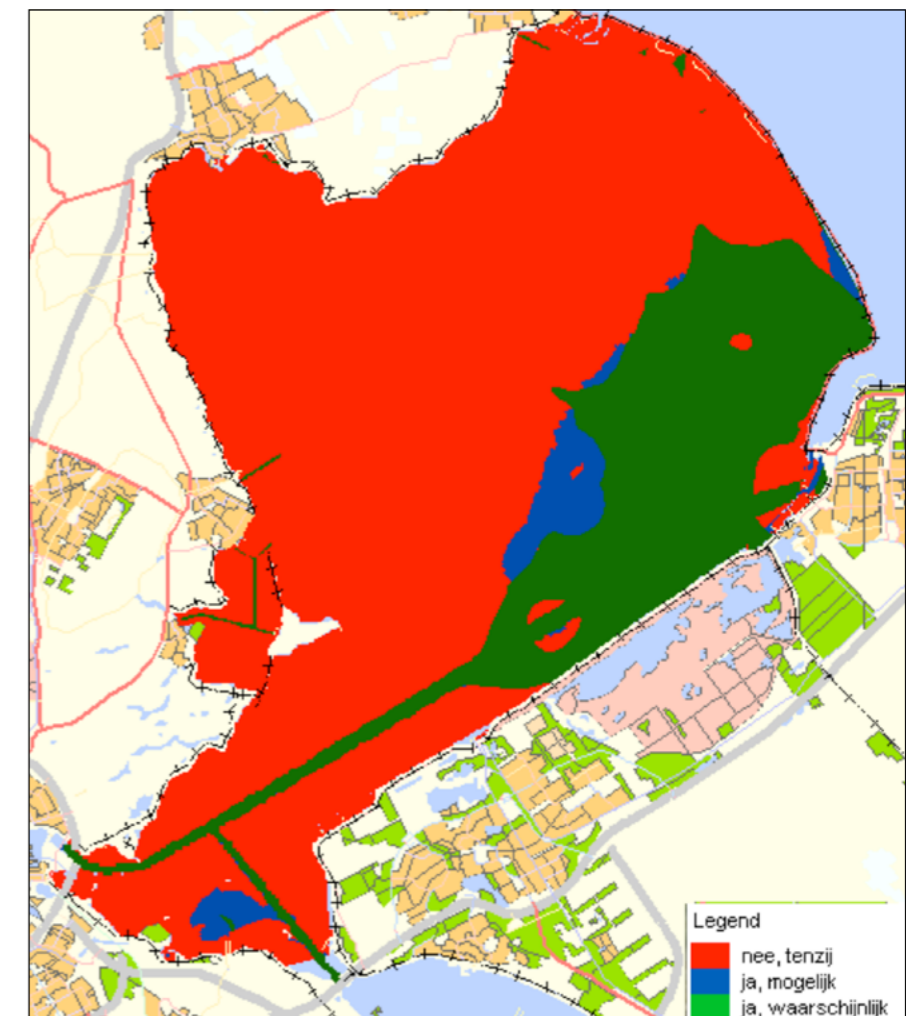
Het Toetsingskader voor zandwinning en het nuttig toepassen van sediment (zie deel Toetsingskaders voor de volledige tekst) gaat in op:

- de kans op negatieve effecten van zandwinning op (zandwin)locaties in het Markermeer & IJmeer.
- aandachtspunten bij het nuttig toepassen van schoon sediment.

Op basis van de nu beschikbare informatie is een kaart opgenomen (figuur 5.3) waarin aan de hand van de indeling van categorieën de kansrijkheid voor zandwinning ruimtelijk wordt weergegeven. De kaarten zijn gebaseerd op potentiële voedsellocaties voor duikenden in het Markermeer & IJmeer die tot een maximumdiepte van 4 meter kunnen foerageren. Zoals hierboven is toegelicht, is er geen rekening gehouden met de nabijheid van rustgebieden. Ook plannen voor natuurontwikkeling, zoals Marker Wadden en Luwtemaatregelen Hoornsche Hop zijn hierbij niet meebeschouwd. Voor de beoordeling van de effecten van zandwinning op een locatie wordt onderscheid gemaakt in 3 categorieën van kansrijkheid in relatie tot Natura 2000:

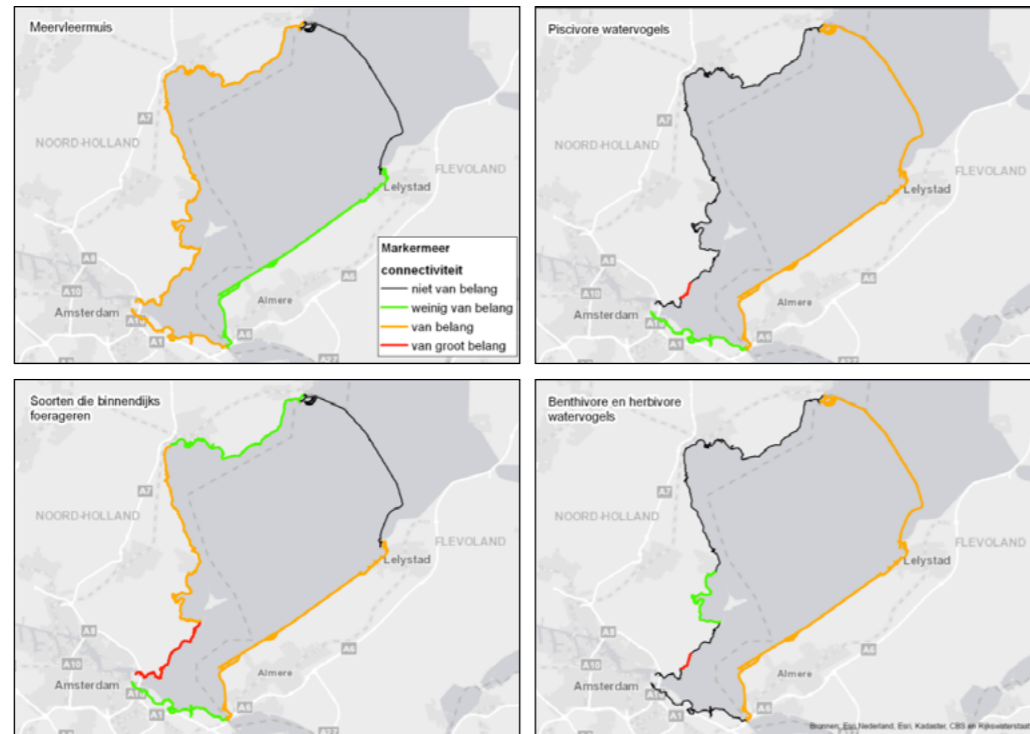
- *nee, tenzij (rood)*: locaties waar zandwinning in principe niet is toegestaan, tenzij een Passende Beoordeling aantoont dat significant negatieve effecten van een specifiek voorgenomen activiteit kunnen worden uitgesloten, gemitigeerd of gecompenseerd na het succesvol doorlopen van de ADC-toets.
- *ja, mogelijk (blauw)*: locaties waar zandwinning mogelijk kan worden toegestaan, maar waar de effecten van deze zandwinning op Natura 2000 doelen nader dienen te worden getoetst omdat significant negatieve effecten niet bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. In deze toets kan ook mitigatie van eventueel optredende effecten aan de orde komen.
- *ja, waarschijnlijk (groen)*: locaties waar zandwinning waarschijnlijk kan worden toegestaan, omdat significant negatieve effecten op voedselbeschikbaarheid voor kwalificerende watervogels bij voorbaat kunnen worden uitgesloten.

Figuur 5.3
Kansrijkheid voor toestaan van
zandwinning in het Markermeer &
IJmeer

Figuur 5.4
Belang van connectiviteit van verschillende dijktrajecten/kustzones voor relevante instandhoudingsdoelstellingen in Markermeer & IJmeer weergegeven voor de functionele groepen meervleermuis, piscivore vogelsoorten, vogelsoorten die binnendijs op akkers en graslanden foerageren en benthivore en/of herbivore watervogels

Toetsingskader doorsnijden ecologische trekroutes

Dit toetsingskader biedt initiatiefnemers van nieuwe windparken, hoogspanningslijnen en andere hoge obstakels in en grenzend aan het IJsselmeergebied handvatten in het kader van de Nbwet-vergunning. In dit toetsingskader wordt aangegeven waar gebiedsdelen liggen waar instandhoudingsdoelstellingen knelpunten kunnen ondervinden van nieuwe obstakels en extra aandacht behoeven van het bevoegd gezag wanneer een vergunningaanvraag voor 'obstakels' wordt ingediend. Figuur 5.4 laat zien welke dijktrajecten/kustzones van belang zijn als ecologische trekroute voor verschillende soortgroepen (connectiviteit).

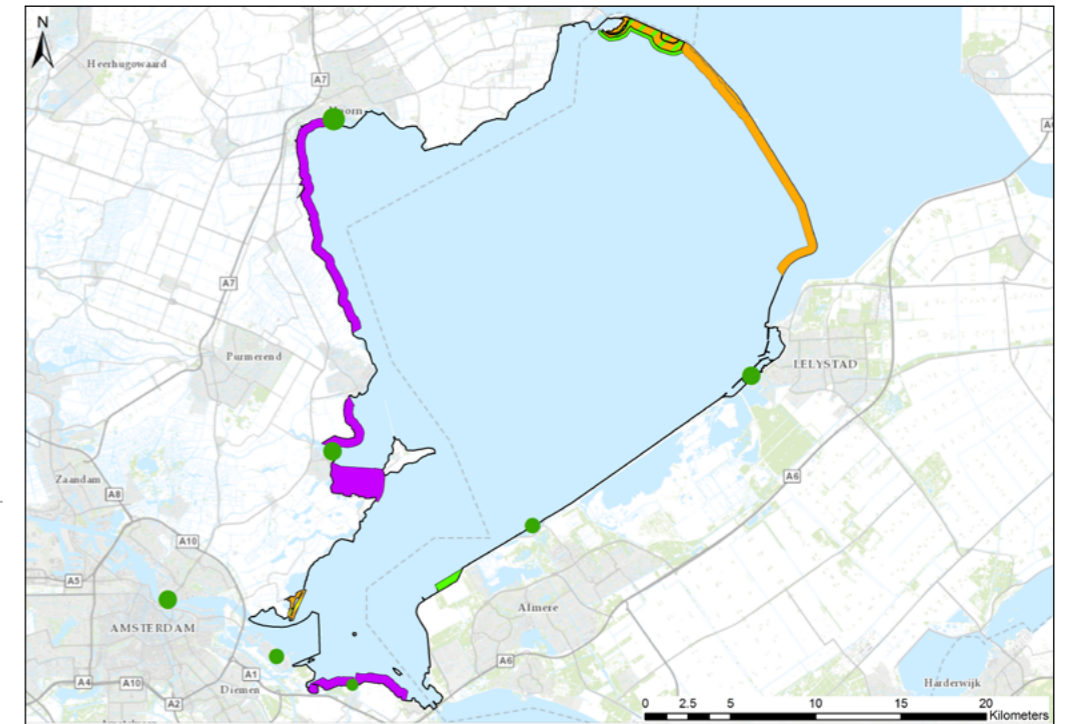
Toetsingskader voor beroepsvisserij IJsselmeer en Markermeer

De beroepsvisserij op het IJsselmeer en Markermeer is in de huidige situatie vergund in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en zal gedurende de komende beheerplanperiode ook via het vergunningenspoor worden gereguleerd, met uitzondering van aalvisserij, aaskuilvisserij, zegenvisserij en wolhandkrabvisserij, die in het kader van dit beheerplan vrijgesteld zijn van vergunningplicht onder de algemene voorwaarde dat deze visserijvormen niet wezenlijk veranderen (zie paragraaf 5.1). In het toetsingskader staan voor de overige visserijvormen de voorwaarden opgenomen waaraan de visplannen kunnen worden getoetst met het oog op een nieuwe Nbwet-vergunning (zie deel Toetsingskaders voor volledige tekst). Het toetsingskader zal door de provincies worden toegepast bij de jaarlijkse afweging tot het verlenen van een vergunning voor de beroepsvisserij op het Markermeer.

Er bestaan twee visserijvormen in IJsselmeer en Markermeer-IJmeer waarvan bij voorbaat niet is uit te sluiten dat ze significant negatieve invloed kunnen hebben op één of meer Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen voor (water)vogels. Het gaat hierbij om de staand want visserij op baars en snoekbaars in herfst en winter en de schietfuisvisserij op paaiende spiering in het vroege voorjaar. De staand want visserij kan via de soms grote bijvangst aan duikende soorten watervogels met instandhoudingsdoelstellingen significante schade berokkenen aan die doelstellingen, terwijl via de schietfuisvisserij op spiering significante schade aan vooral van spiering afhankelijke visetende watervogels als gevolg van voedselgebrek niet kan worden uitgesloten. Daarom is voor deze visserijen een Nbwet-vergunningprocedure van toepassing.

Voor de spieringvisserij bleek het niet mogelijk voorwaarden te schetsen, waarbij significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Mede op grond hiervan heeft het ministerie van EZ IMARES gevraagd de mogelijkheden aan te geven voor een nieuw spieringprotocol, dat recht doet aan de visserijwet en aan de Nbwet. Er mag vooralsnog vanuit gegaan worden dat, zolang de aantallen van de betreffende vogelsoorten niet tot boven de instandhoudingsdoelstelling zullen zijn toegenomen en de huidige doelstellingen vigerend blijven, een hervatting van de spieringvisserij met schietfuis in IJsselmeer en Markermeer-IJmeer niet Nbwet vergunbaar is. Mochten echter nog binnen de eerste beheerplanperiode de aantallen van de betreffende vogelsoorten en de instandhoudingsdoelstellingen wel met elkaar in evenwicht komen, dan zal opnieuw via een Passende Beoordeling kunnen worden gezien of deze visserij een Nbwet vergunning kan krijgen.

Figuur 5.5
Jachthavens langs het Markermeer & IJmeer met plannen voor uitbreiding van het aantal ligplaatsen binnen de eerste beheerplanperiode (gegevens provincies) en locaties van verstoringgevoelige gebieden en periode van het jaar dat deze gebieden met name van belang zijn voor vogels.

Toetsingskader jachthavenuitbreidingen

Uitbreiding van het aantal ligplaatsen kan leiden tot een toename van het aantal boten in het IJsselmeergebied en daarmee van de drukte op het water. De toename van recreatievaart kan leiden tot een grotere druk op beschermde natuurwaarden, met name verstoring van rust- en foerageergebieden van de grote aantallen watervogels die jaarrond gebruik maken van het IJsselmeergebied. Het doel van dit toetsingskader is te beschrijven welke informatie nodig is, met welke aspecten rekening moet worden gehouden en aan welke voorwaarden jachthavenuitbreidingen moeten voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor een vergunning. Dit toetsingskader benoemt alleen aspecten van rust en mogelijke verstoring op het (open) water in de (nabije) omgeving van de geplande uitbreiding; er wordt niet ingegaan op eventuele andere (lokale) aspecten die in het kader van een vergunningprocedure van belang kunnen zijn. In tabel 5.1 en figuur 5.5 is aangegeven welke uitbreidingen van jachthavens gepland zijn en op welke verstoringgevoelige gebieden zij mogelijk een effect hebben.

Tabel 5.1
Jachthavens langs het Markermeer & IJmeer met plannen voor uitbreiding van het aantal ligplaatsen binnen de eerste beheerplanperiode (gegevens provincies)

Gemeente/Plaats	Jachthaven	Mogelijk overlap met verstoringgevoelige gebieden							
		kust polder Zeevang (jul t/m mrt)	Gouwee (jul t/m mrt)	Hoekelingsdam (apr t/m aug)	kust Muiden (jul t/m mrt)	Pampushaven-Noord (nov t/m mrt)	Houtribdijk (jul t/m mrt)		
Hoorn	Schelphoek	●							
Monnickendam	diverse havens	●	●						
Uitdam	Uitdam		●	●		●			
Amsterdam	IJburg			●	●				
Amsterdam	NDSM/Entrepot			●	●				
Muiden	KNSF			●	●	●			
Muiden	KNZ&RV			●	●	●			
Almere	Muiderzand/Almerepoort			●	●	●			
Almere	Blocq van Kuffeler					●			
Lelystad	Lelystad							●	

Toelichting: Voor iedere jachthaven is met 'x' aangegeven welke verstoringgevoelige gebieden effect kunnen ondervinden van de uitbreiding. Voor ieder verstoringgevoelig gebied is aangegeven in welke periode van het jaar het gebied met name van belang is voor vogels. Zie figuur 5.5 voor ligging van verstoringgevoelige gebieden en genoemde jachthavens.

6. Doelbereik

Toetsingskader jacht, wildbeheer en schadebestrijding

In het toetsingskader voor het omgaan met jacht, wildbeheer en schadebestrijding (het doden van dieren) in en rond de Natura 2000 gebieden in het Markermeer is uitgegaan van de mogelijke effecten van verschillende vormen van doden en vangen van dieren op de soorten en habitattypen, waarvoor in het Markermeer-IJmeer instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd. Op basis van een limitatieve lijst van in het veld voorkomende methoden van 'doden van dieren' is op basis van een toetsing (referentie 4) onderzocht welke vormen van jacht, wildbeheer of schadebestrijding in het Markermeer-IJmeer mogelijk leiden tot schade aan Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen en om welke soorten en habitattypen het dan gaat. Het is dus niet noodzakelijkerwijs zo dat deze activiteiten ook daadwerkelijk binnen het Markermeer & IJmeer worden uitgeoefend. Deze werkwijze (zowel de methode als de op deze wijze verkregen resultaten) wordt gedragen door het gehele bevoegd gezag (EZ, provincies) en RWS en is besproken met de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging en Land- en Tuinbouworganisatie Noord. De resultaten van het onderzoek staan weergegeven in het deel 'Toetsingskaders'.

Toetsingskader maaien van waterplanten

Waterrecreanten kunnen last hebben van overmatige groei van waterplanten. Het maaien van waterplanten kan echter negatieve effecten hebben op de waterkwaliteit en op de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen. Om negatieve effecten door onkundig maaibeheer te voorkomen zijn er maairegels opgesteld voor gebruikers die zelf waterplanten willen maaien. Deze maairegels zijn in samenspraak tussen gebruikers en Rijkswaterstaat opgesteld en verwerkt in de Handreiking Waterplanten Maaibeheer (referentie 7). Voor het maaien van waterplanten in Natura 2000 gebieden is een Nbwet-vergunning nodig. De criteria voor vergunningverlening zijn in het toetsingskader maaien van waterplanten opgenomen en zijn gebaseerd op de maairegels in de Handreiking. Hieronder staan de maairegels voor het maaien van waterplanten samengevat.

1. Er mag maximaal 10% van het waterplantenareaal in het eigen gebruiksgebied worden gemaaid.
  - a. Een uitzondering wordt gemaakt voor woekerende exoten: maximaal 50% maaien van het begroeide areaal.
2. Het maaien vindt plaats op een diepte van minimaal 60 cm boven de waterbodem.
  - a. Een uitzondering wordt gemaakt voor woekerende exoten.
3. De gemaaide plantenresten worden verzameld en afgevoerd.
4. Het maaien van waterplanten vindt plaats in de maand juli.
  - a. Een uitzondering wordt gemaakt indien er na een warm en zonnig voorjaar in juni al veel waterplantenoverlast is. De gebruiker zal wel vooraf toestemming moeten hebben van het bevoegd gezag om eerder dan juli te maaien. Hierbij dient men inzicht te geven in de mate waarin bijvoorbeeld broedvogels worden verstoord.
5. Er wordt in beginsel maximaal één keer per jaar gemaaid.
  - a. Een uitzondering wordt gemaakt voor woekerende exoten.
6. Maai geen beschermde soorten.
7. De gebruiker meldt aan Rijkswaterstaat en betrokken provincie of Ministerie van EZ waar, wanneer, hoeveel en hoe hij van plan is te gaan maaien.

De uitwerking en toelichting van de maairegels en een stappenschema 'hoe te handelen bij waterplanten overlast' staan in de Handreiking Waterplanten Maaibeheer vermeld (referentie 7).

Dit hoofdstuk geeft aan in hoeverre de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer bereikt worden in de eerste beheerplanperiode.

Per ruimtelijke eenheid worden de instandhoudingsdoelstellingen benoemd en wordt aangegeven op welke manier het eventuele knelpunt wordt opgelost en in hoeverre daarmee de instandhoudingsdoelstelling gerealiseerd wordt. Dit kan door:

1. het uitvoeren van reeds geplande maatregelen en/of
2. het uitvoeren van (aanvullende) Natura 2000 instandhoudingsmaatregelen en/of
3. het voldoen aan de in dit beheerplan gestelde voorwaarden aan activiteiten die vrijgesteld worden van een Nbwet-vergunning en/of
4. het uitvoeren van mitigerende maatregelen.

Bij het bepalen van het doelbereik is er vanuit gegaan dat de maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd en aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan. Soorten uit dezelfde ruimtelijke eenheid met hetzelfde knelpunt die door dezelfde maatregelen worden opgelost zijn zoveel mogelijk geclusterd.

Open water

Door de afname van voedselbeschikbaarheid in het Markermeer & IJmeer staat het doelbereik voor met name visetende en mossetende watervogels onder druk. Op dit moment is het twijfelachtig of de instandhoudingsdoelstellingen voor met name dwergmeeuw en nonnetje (viseters) en brilduiker (mosseleters) binnen twee beheerplanperiodes bereikt kunnen worden.

Maatregelen die voortvloeien uit de KRW zullen slechts een beperkt positief effect hebben op de voedselvoorziening. Daarnaast zullen ook regulering van de spieringvisserij, de realisatie van Luwtemaatregelen Hoornsche Hop en de aanleg van de Marker Wadden (TBES) in zekere mate bijdragen aan het behalen van de doelen. Dit zal aan de hand van het monitoringsprogramma worden gevolgd. In het onderzoeksprogramma ANT is onderzocht waarom de voedselbeschikbaarheid afneemt, en wat de mogelijkheden zijn de draagkracht te verhogen. De ANT-studie heeft begin 2014 geresulteerd in een beoordeling van de haalbaarheid en

kosten van de Natura 2000 doelen voor de betreffende soorten. Tegen het einde van de 1e beheerplanperiode wordt door middel van monitoring bekeken of er voor ANT-soorten, naast de reeds op stapel staande maatregelen zoals hierboven omschreven, nog intensivering van maatregelen of aanvullende maatregelen nodig zullen zijn in latere beheerplanperioden.

Voor alle vogelsoorten worden wel de huidige knelpunten ten aanzien van rust opgelost én de rust wordt voor de toekomst gegarandeerd.

Tabel 6.1
Inschatting doelbereik voor open water soorten en habitattypen

Soort/habitatype	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Kranswierwateren Meervleermuis Meerkoet (n) Rivieronderpad Aalscholver (n) Slobeend (n) Topper (n)			Ja, beheerplanperiode 1
Nonnetje (n) Fuut (n) Grote zaagbek (n)	Onvoldoende voedsel (vis), onvoldoende rust	KRW: vistrekbevorderende maatregelen, inzetten op duurzame visserij, ISM: ANT-studie, Voorwaarde: kitesurfen, Mitigatie: Rust- en recreatiebenadering	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters
Dwergmeeuw (n)	Onvoldoende voedsel (spiering)	KRW: vistrekbevorderende maatregelen, inzetten op duurzame visserij, ISM: ANT-studie	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters
Brilduiker (n) Tafeleend (n) Kuifeend (n)	Onvoldoende voedsel (driehoeksmosselen) en onvoldoende rust	KRW: inzetten op duurzame visserij ISM: ANT-studie, Voorwaarde: kitesurfen, Mitigatie: Rust- en recreatiebenadering	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor schelpdieren

- = geen knelpunt
- = knelpunt
- = doelaantallen worden niet gehaald door een knelpunt in / of afhankelijkheid van gebieden buiten de Natura 2000 begrenzing
- n = niet-broedvogel
- ISM = Instandhoudingsmaatregel

Ondiep water

Dankzij de IJsselmeeraanpak wordt naar verwachting voldoende rust geborgd voor de krooneend, waardoor het doel bereikt wordt. Voor de lepelaar wordt de instandhoudingsdoelstelling gehaald met voortzetting van het huidige beheer.

Tabel 6.2
Inschatting doelbereik voor ondiep water soorten en habitattypen

Soort/habitatype	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Krooneend (n)	In toekomst onvoldoende rust	Mitigatie: Rust- en recreatiebenadering	Ja, beheerplanperiode 1
Lepelaar (n)			

- = geen knelpunt
- = knelpunt
- n = niet-broedvogel

Oeverzone

Voor de grauwe gans wordt de instandhoudingsdoelstelling gehaald met voortzetting van het huidige beheer.

Tabel 6.3
Inschatting doelbereik voor grauwe gans van de oeverzone

Soort	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Grauwe gans (n)			

- = geen knelpunt
- n = niet-broedvogel

Moeras

Voor de aalscholver wordt de instandhoudingsdoelstelling in de toekomst mogelijk niet gehaald als gevolg van afnemende visbestanden.

Tabel 6.4
Inschatting doelbereik voor de aalscholver van de moeras

Soort	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Aalscholver (n)	mogelijk in de toekomst; verslechterend visaanbod		Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters.

- = mogelijk knelpunt in de toekomst
- n = niet-broedvogel

Kale schaars begroeide grond

Zowel voor visdief (broedgebied) als voor zwarte stern (rust- en slaapgebied) zijn kale of schaars begroeide (en predatorvrije) gronden blijvend van belang. Door het geschikt houden van de gebieden bij Hoeckelingsdam en – afhankelijk van het herstel van het proovisbestand – Naviduct Enkhuizen worden broedgebieden voor de visdief komende beheerplanperiode veiliggesteld. Voor beide soorten blijft de afnemende voedselvoorziening een probleem, dit zal in de eerste beheerplanperiode waarschijnlijk nog niet worden opgelost (zie ANT hoofdstuk 4).

Tabel 6.5
Inschatting doelbereik voor kale schaars begroeide grond soorten en habitattypen

Soort/habitatype	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Visdief (b)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering) en behoud kale gronden is niet gegarandeerd, door gebrek aan natuurlijke dynamiek en geen garantie van duurzaam terreinbeheer	KRW: vistrekbevorderende maatregelen, inzetten op duurzame visserij, ISM: broedlocaties voor kale grondbroeders kaalhouden en ANT-studie. Overig: luwtmaatregelen Hoornse Hop, 1e fase Marker Wadden	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters. Broedgelegenheden worden behouden op Hoeckelingsdam en –afhankelijk van herstel van het proovisbestand- Naviduct Enkhuizen
Zwarte stern (n)	Onvoldoende voedsel (m.n. spiering)	KRW: vistrekbevorderende maatregelen, inzetten op duurzame visserij, ISM: kaalhouden en ANT-studie. Overig: luwtmaatregelen Hoornse Hop, 1e fase Marker Wadden.	Twijfelachtig in beheerplanperiode 1; later mogelijk meeliftend op uit ANT voortvloeiende maatregelen voor viseters

- = knelpunt
- = doelaantallen worden niet gehaald door een knelpunt in / of afhankelijkheid van gebieden buiten de Natura 2000 begrenzing
- n = niet-broedvogel
- b = broedvogel
- ISM = Instandhoudingsmaatregel

Nat grasland

Door onvoldoende rust en in de toekomst mogelijk onvoldoende ruimte in het Markermeer & IJmeer staat het doelbereik van de kraakeend en smient onder druk. Door de uitvoering van mitigerende maatregelen om de effecten van kitesurfen en recreatievaart te verzachten wordt de rust voldoende gegarandeerd en zal voor beide soorten de doelstelling worden gerealiseerd in de eerste beheerplanperiode.

Tabel 6.6
 Inschatting doelbereik voor soorten
 en habitattypen van nat grasland

Soort/habitatype	Knelpunt en oorzaak	Maatregelen	Doelbereik
Krakeend (n)	In toekomst garanderen rust	Mitigatie: Rust- en recreatiebenadering	Ja, beheerplanperiode 1
Smient (n)	Onvoldoende rust	Voorwaarde: Kitesurfen	Ja, beheerplanperiode 1; draagkracht (rust) weer op niveau dankzij betere borging rust via mitigatie recreatiedruk. Of doelaantal gehaald wordt ook afhankelijk van ontwikkeling voedsel-situatie (nat grasland) binnendijks
Brandgans (n)	Brandgans (n)		Ja, in beheerplanperiode 1

= geen knelpunt
 = knelpunt
 n = niet-broedvogel

7. Literatuurlijst

1. Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, 2009. Besluit Natura-2000 gebied Markermeer & IJmeer. PDN/2009-073.
2. Rijn van S., M. Menken en M. Platteeuw, 2010. Doeluitwerking Natura 2000 IJsselmeergebied. Waterdienst Rijkswaterstaat, Lelystad.
3. Verbeek R.G., D.J. ten Brink, L.G. Turlings, H.A.M. Prinsen, L.S.A. Anema, april 2011. Inventarisatie bestaand gebruik IJsselmeergebied, Geactualiseerd overzicht ten behoeve van het beheerplan Natura 2000 voor het IJsselmeergebied. Bureau Waardenburg B.V., Culemborg.
4. Winden van der J., L.G. Turlings en S. Dirksen, 2008. Voortoets bestaand gebruik Natura 2000-gebieden IJsselmeergebied. Bureau Waardenburg B.V., Culemborg.
5. Witteveen+Bos en Bureau Waardenburg B.V., 2009. Nadere effectenanalyse bestaand gebruik IJsselmeergebied.
6. Witteveen+Bos, 2011. Nadere effectenanalyse bestaand gebruik IJsselmeergebied, Fase II.
7. Rijkswaterstaat, 2012. Handreiking Waterplanten Maaibeheer.
8. wijzigingsbesluit Natura 2000 gebied IJsselmeer [PDN/2012_072] strekkende tot wijziging van het besluit van 23 december 2009 (PDN/2009_072; Stcrt. 2010, nr. 2212)
9. Ministerie van Economische Zaken, 2013. Wijzigingsbesluit Natura 2000-gebieden Witte en Zwarte Brekken, Sneekermeergebied, Deelen, Leekstermeergebied, Zuidlaardermeergebied, Elperstroomgebied, Arkemheen, IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Polder Zeevang, Boezems, Kinderdijk, Donkse Laagten en Veerse Meer. PDN/2013-011
10. DLG, 2013. Document PAS-analyse Herstelstrategieën voor Markermeer & IJmeer. Dienst voor het Landelijk Gebied, Utrecht.
11. Haarsma, A-J., 2012. De meervleermuis en Natura2000 in Nederland.

Bijlagen

Bijlage A

Huidige activiteiten

Deze bijlage (bij hoofdstuk 5) geeft een overzicht van de huidige activiteiten in het Markermeer & IJmeer, die zijn getoetst in de Nadere Effect Analyse (NEA, referentiejaar 2010). De activiteiten zijn opgedeeld in vijf categorieën en opgenomen in vijf bijbehorende tabellen:

0. Niet-vergunningplichtige activiteiten, zonder significant effect.
1. Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten, zonder specifieke voorwaarden.
2. Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten, mét specifieke voorwaarden.
3. Vergunningplichtige activiteiten die (afzonderlijk) vergunningplichtig blijven.
4. Niet-vergunningplichtige activiteiten, wel mitigatie vereist.

Algemene of generieke voorwaarde

Voor alle activiteiten geldt dat ze op een bepaald moment zijn getoetst (zie referenties 4, 5 en 6). Wijzigen de feitelijke omstandigheden waaronder die toetsing heeft plaats gevonden, dan dient de activiteit opnieuw te worden getoetst en zijn de in dit beheerplan opgenomen vrijstellingsvoorwaarden, mitigerende maatregelen en overige conclusies niet meer van toepassing op de betreffende activiteit. Het bevoegd gezag voor de vergunningverlening Nbwet zal zich dan opnieuw een oordeel moeten vormen. Een (uitgebreide) omschrijving van de betreffende activiteiten is opgenomen in de voortoets (referentie 4). Voor nieuwe activiteiten of projecten zal altijd een NBwet toets moeten worden uitgevoerd.

Tabel 1.0

Uit de Voortoets (referentie 4) blijkt dat onderstaande activiteiten geen significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben, mits ze niet in betekenende mate wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie (= voldoen aan de generieke voorwaarde)

Activiteit
Aanleginrichtingen veerdiensten
Bevoorrading en onderhoud eilanden
Dijkbeheer
Havenhoofden en steigers
Herstel stort/zetstenen oevers
Herzetten van steenglooiingen
Inspectievluchten rws handhaving
Kunstwerken (betonning, dukdalven, remmingswerken, lichtopstanden, steiger, meerpalen, oevers, bodems, waterkeringen, kribbakens)
Monitoringsactiviteiten
Natuurbeheer: stranden en recreatiegebieden tbv recreanten
Oeverbeheer
Onderhoud kabels en leidingen
Onderwaterstenen oeververdediging
Opruimen zwerfvuil, incl. Klein onderhoud
Regulier onderhoud (wbr + bouwstoffenbesluit)
Rijks- en provinciale wegen
Schutsluizen (beheer)
Spuisluizen (beheer)
Spoorwegen, inspecties, beheer en onderhoud
Vooroevers
Bedrijventerrein
Betonning (incl. Recreatiebetonning)
Beweegbare brug
Dammen

Activiteit
Gemalen
Hoogspanningsleiding
Lichtopstanden
Ligplaats kegelschepen
Meetpaal rws
Naviduct
Op- en overslag
Rijks- en provinciale wegen
Schutsluis (gebruik)
Spuisluis (gebruik)
Spoorwegen, gebruik spoorwegen
Vaarwegen (vaarwegvakken)
Veerverbindingen
Vooroevers
Vuurtoren
Wachtvoorzieningen: palen en steigers voor afmeren schepen
Waterkeringen rws
Windmolens
Afwatering
Elektriciteitscentrale (koelwater)
Gemalen
Inlaten langs de oever
Bergingsbedrijven
Rampenbestrijding en incidentenaanpak
Reddingsbrigade
Aanlegplaats
Camping
Dagrecreatief terrein
Exploitatie strandpaviljoens
Gebruik bestaande jachthavens
Snelle motorboten
Kajuit, zeil- en motorjachten
Kanoën
Oever vissen
Schaatsen
Vaarwegen (vaarwegvakken)
Verblijfsrecreatie
Recreatief vliegverkeer (bv ballonvaart)
Vluchthavens
Zeilen
Zwemmen, vliegeren, wandelen, sporten op strand
Bunkeren (olie inname)
Havens (laden, lossen en risico's van spills)
Inspectievaart
Onderzoek en monitoring
Transport gevaarlijke stoffen
Vrij ankeren
Sportvisserij

Tabel 1.1

Nbwet-vergunningplichtige activiteiten in het Markermeer & IJmeer die via beheerplan vrijgesteld worden van vergunningplicht zonder specifieke voorwaarden, maar met de generieke voorwaarde dat ze in vorm, omvang, ruimte en tijd niet in betekenende mate wijzigen ten opzichte van de (in Voortoets en NEA I) getoetste situatie. Geen van deze activiteiten heeft volgens de NEA in de huidige vorm, omvang, duur en timing een significant effect op een of meer instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel 1.2

Activiteiten die Nbwet-vergunningplichtig zijn in het Markermeer & IJmeer, maar onder aanvullende specifieke voorwaarden in dit beheerplan vrijgesteld worden van vergunningplicht.

Tabel 1.3

Activiteiten die Nbwet-vergunningplichtig zijn in het Markermeer & IJmeer en niet in dit beheerplan vrijgesteld worden van vergunningplicht

Tabel 1.4

Niet Nbwet-vergunningplichtige activiteiten in het Markermeer & IJmeer waarvan significante gevolgen voor Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten en waarvoor dan ook mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om dit te voorkomen.

Activiteit
Aalvisserij (schietfuisen, grote fuik, kisten en hoekwant)
Aaskuilvisserij
Baggeren (havens, sluisen, vaargeul en toegangseulen jachthavens)
Evenementen (visserijdagen, zeilwedstrijden, roeiwedstrijden, stranden)
Kitesurfen (buiten de wintermaanden) op locaties Schellinkhout (Hoornse Hop) en Edam
Muskusrattenbestrijding ivm dijken
Traditionele visserij (evenementen)
Waterskigebied
Wolhandkrabvisserij
Zegenvisserij
Zeilwedstrijdgebied

Activiteit	Mogelijk significant effect N2000 (j/n), vóór eventuele voorwaarden of mitigatie
Kitesurfen op locaties Warder, Hemmeland en Muiderberg	Ja
Bestaande lozingen	Neen

Activiteit
Spieringvisserij
Staan want visserij
Zandwinning

Activiteit
Autonome ontwikkeling windsurfen en andere kleine watersport zuidelijke Gouwzee en kustzone Muiden
Autonome ontwikkeling windsurfen en recreatievaart bij Pampushaven

Bijlage B

Synopsistabel

Markermeer & IJmeer	Svl ¹	Doelen aanwijzingsbesluit en huidige toestand ²				Instandhoudingsmaatregelen ³						Mitigerende maatregelen ⁴		Doelrealisatie ⁵	
		Doel omvang	Huidige omvang hectare/aantal	Doel kwaliteit	Huidige kwaliteit	KRW vistrek-bevordering	KRW duurzame visserij	ANT ⁶	Broedlocaties kale grond broeders behouden	Hoornse Hop en Markerwadden ⁷	Gedragscode recreatie ⁸	Aanpak kitesurfen ⁹	< 6 jaar	> 6 jaar	
Habitattypen															
H3140 - Kranswierwateren		=	685	=											
Habitatrichtlijnsoorten															
Rivierdonderpad		=	?	=											
Meervleermuis		=	?	=											
Vogelrichtlijnsoorten															
Broedvogels															
Aalscholver		=	5500	=		•	•	•	•						
Visdief		=	247	=		•	•	•	•						
Niet-broedvogels															
Fuut		=	171	=		•	•	•		•	•				
Aalscholver		=	3524	=		•	•	•							
Lepelaar		=	7	=		•									
Grauwe gans		=	1174	=							•				
Brandgans		=	1249	=							•				
Smient		=	7416	=							•				
Krakeend		=	222	=						•	•				
Slobeend		=	39	=							•				
Krooneend		=	10	=						•	•				
Tafeleend		=	6493	=			•	•		•	•				
Kuifeend		=	15879	=			•	•		•	•				
Topper		=	97	=			•	•			•				
Brilduiker		=	86	=			•	•		•	•				
Nonnetje		=	95	=		•	•	•		•	•				
Grote zaagbek		=	53	=		•	•	•		•	•				
Meerkoet		=	7225	=			•	•		•	•				
Dwergmeeuw		=	?	=		•	•	•							
Zwarte stern		=	?	=		•	•	•	•						

1. Landelijke staat van instandhouding; groen = gunstig; oranje = matig ongunstig; rood = zeer ongunstig
2. Huidige stand in oppervlakte, aantallen broedparen of maandgemiddelden en/of kwaliteit leefgebied; = behoud huidige stand; > toename omvang of kwaliteit; groen = goed; oranje = matig; rood = slecht
3. Instandhoudingsmaatregelen specifiek t.b.v. soorten of habitats (artikel 6.1 Habitatrichtlijn)
4. Mitigerende maatregelen ter voorkoming van toekomstige verslechtering en/of verstoring (artikel 6.2 Habitatrichtlijn)
5. Realisatie doelstelling op korte termijn (< 6 jaar dus binnen de 1ste beheerplanperiode) of langere termijn (> 6 jaar d.w.z. in de 2de beheerplanperiode of later); groen = geen knelpunt; oranje = doelaantallen worden niet gehaald door een knelpunt in/of afhankelijkheid van gebieden buiten de Natura 2000 begrenzing; rood = knelpunt

6. Maatregelen in het kader van ANT (Autonome Neerwaartse Trends), een studie naar de voedselbeschikbaarheid van mossel- en visetende watervogels in IJsselmeer en Markermeer
7. Luwtmaatregelen Hoornse Hop en 1ste fase Markerwadden
8. Gedragscode recreatie: watersport en in het bijzonder windsurfen in Gouwee, de kustzone van Muider en in Pampushaven Noord. Voorlichting en bewustwording, gevolgd door monitoring en (indien noodzakelijk) eventuele toegangsbeperkende maatregelen.
9. Voorwaarde voor vergunningvrijstelling kitesurfen bij Warder, Hemmeland en Muiderberg

Colofon

Uitgegeven door
Rijkswaterstaat

In samenwerking met
Ministerie van Economische Zaken,
provincie Flevoland en provincie Noord-
Holland

Informatie
www.rijkswaterstaat.nl
0800-8002
(ma t/m vr 07.00 - 20.00 uur, zaterdag,
zondag en feestdagen 10.00 – 18.30 uur,
gratis)

Samengesteld door
Rijkswaterstaat, Royal HaskoningDHV
en Tauw bv

Kwaliteitsborging
Rijkswaterstaat

Fotografie
KINA Natuur + Outdoor Stockfotografie,
IVVR, Falco Hassink (i.o.v. Provincie
Flevoland), Stockbureau Nationale
Beeldbank

Kaartmateriaal
Rijkswaterstaat, Witteveen+Bos,
Bureau Waardenburg B.V. en Deltares

Datum
april 2016

Status
Ontwerp-beheerplan Natura 2000

Dit is een uitgave van

Rijkswaterstaat

Kijk voor meer informatie op
www.rijkswaterstaat.nl
of bel 0800-8002

(ma t/m vr 07.00 - 20.00 uur, zaterdag, zondag en feestdagen
10.00 – 18.30 uur, gratis)

april 2016 | WD0416LL045